ממעיינות התאחדותנו

י"ל ע"י: התאחדות אברכים דקהל יטב לב דסאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

סוף זמן קר"ש

עש"ק צו

9:26

עש"ק שמיני 9:19

מאן דלא קרי קר"ש בעונתיה בגדוי הוא כל ההוא יומא

(זוה"ק בלק קפ"ו.)

שיעור השבוע

חבורת יסודי התורה

פרשת צו

מס' פסחים לח. עד לט:

פרשת שמיני

מס' פסחים מ. עד מא.

בודקין את החמץ, משביתין את היצר הרע על ידי עסק התורה, **לאור הנר** דוקא, דהיינו באשמורות הבוקר השכם בעוד לילה כשצריכים עוד להשתמש באור הנר.

הגדה בדרך משה עמוד יט

שנה י"ג גליון כ"ב (תקמ"ד) **צו** י"ב אדר ב' תשע"א

לא חסר בזה

זאת תורת העולה היא העולה וגו'. וקשה למה כפל ואמר העולה היא העולה. ונראה בהקדם מה שכתבו המפרשים בהגמרא בשבת דרבי ישמעאל קרא והטה את הנר בשבת וכתב על פנקסו דכשיבנה בית המקדש יביא חטאת שמינה. וביאור שעשה כן כי אף שאמרו רז"ל שהעוסק בתורת עולה וחטאת כאלו הקריב אותם, הנה יצא בזה דוקא בחלק גבוה, כי לגבי הקב"ה אין נפקא מינה אם מביאין קרבן בפועל או לומדין תורתו, משניהם יש לו ריח ניחוח, אבל לחלק הכהנים אינו מועיל הקריאה בתורה, כי לא ישבעו את גופם מתורתו של זה, ולכן כתב שיביא קרבן חטאת כדי לצאת גם נתינת חלק שם הכהנים. אולם נמצא מזה דבעולה שכולה כליל ואין בה חלק כהנים, העוסק בתורת עולה הוא חשוב ממש כאילו הקריב בפועל קרבן העולה, כי כלפי שמיא יצא בזה לגמרי.

וזה שאמר הכתוב, זאת תורת העולה, שהלומד תורת עולה, היא העולה, הרי זה ממש כעולה כאילו הקריבה בפועל, כי לא חסר בזה שום חלק הכהנים דכולה סלקא לגבוה, משא"כ בשאר קרבנות, עדיין צריך לצאת מצות נתינה לכהן.

פני דוד

לא חשב במחשבתו

ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו ביום השלישי לא ירצה המקריב אותו לא יחשב לו פיגול יהי'. קשה למה כפל ואמר לא ירצה לא יחשב, עוד יש להקשות היתכן שהכהנים הקדושים יחשבו מחשבת פגול בקרבן, אטו ברשיע עסקינן, והלא אין בודקין מן הזבח ולמעלה, ונראה דהנה עיקר ענין הקרבנות הוא שיחשוב החוטא דכשם שהבהמה הפחותה ממנו משועבדת תחתיו והוא יכול לשלוט עליה ולשחטה, אעכו"כ ראוי לאדם להשתעבד ולהכנע להקב"ה אשר היטיב עמו וגומלו כל טוב, ומזה יבא לתשובה שלימה על חטאיו אשר מרד בקונו. וזה עיקר הקרבן, ואם לא עשה חשבון זה אז הקרבן אינו כולם דהירצה ד' באילים, והלא רחמיו על כל מעשיו כתיב ואינו חפץ במיתת בהמה לולא שהאדם יבא מזה לתכלית התשובה. ולכן המביא קרבן ואינו שב בתשובה הקרבן אינו עולה לרצון, ואז בע"כ של הכהן מכניסין מן השמים במחשבת הכהן בעת ההקרבה מחשבת פגול לאכלו שלא בזמנו כדי שהקרבן יפסל, ואז לא יכופר להמביא את הקרבן. וזה שאמר הכתוב, ואם האכל יאכל ביום השלישי, כדברי רש"י שיחשבו מחשבת פגול לאכלו שלא בזמנו, לא ירצה הקרבן, וקשה היתכן שכהני ד' יעלו על לבם מחשבת פגול, לזה אמר "המקריב אותו לא יחשב לו", שבעל הקרבן לא חשב במחשבתו לעצמו לדון שגם הוא חייב להשתעבד להקב"ה כשם שהבהמה נכנע תחתיו, ולכך פיגול יהי', כי חסר עיקר כוונת הקרבן.

ישמח משה

נמשכו אליו

ואת כל העדה הקהל וגו' ויעש משה כאשר צוה ה' אותו ותקהל העדה וגו' והוה ליה למימר ויקהל העדה, ומה זה ותקהל, דמשמע מאליה. ע"כ נראה כי משה הי' לו כח המושך אליו, כמו אבן מאַגנעט המושך אליו הברזל, לפי שהי' שורש כללות ישראל, ונקרא בזוהר כללא דיהודאי, והוא הי' המלמד תורת ה' לעמו ישראל, ע"כ כל חלק מישראל שהי' משתוקק לדבק בעיקרא ושרשא דכל עלמין הוא הבורא ב"ה, הי' מתאסף מאליו אל משה, כי הי' רעב וצמא לשמוע ממנו דבר ה' ורצונו יתברך. וזהו שנאמר ויעש משה כאשר צוה ה' אותו, ר"ל שהי' משה מקיים ועושה מצות ה' כראוי, ע"כ ותקהל העדה אל פתח אהל מועד. והטעם על זה אמר ויאמר משה אל העדה זה הדבר אשר צוה ה' לעשות, כלומר לפי שהי' משה אומר תמיד על העדה זה אשר צוה ה' לעשות, ע"כ נכספו וכלתה נפשם לשמוע, לכן נקהלו מאליהם אליו אל פתח אהל מועד.

ייטב לב

אפילו באמירה בעלמא

וידבר ה' אל משה לאמר צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה. ויל"ד מדוע כתיב לאמר תרי זימני, חדא מייניהו יתירא הוא. ונראה דהנה מזאת תורת העולה למדנו דשכל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה, ולכאורה הוי אמינא דהיינו רק בעוסק בדיני העולה ובבירור הלכותיה, אזי יחשב לו העסק במקום קרבן, כמו שמשמע מאמרם כל העוסק בתורת עולה שפירושו שהוא מתיגע בה להבין ולברר ההלכה, אבל מי שלבו בל עמו, ואין בכוחו לעסוק בה לברר הלכותיה, כגון דורות האחרונים שעליהם אמרו ז"ל לשעבר היתה הפרוטה מצויה והי' אדם מתאוה לשמוע דבר משנה והלכה ועכשיו שאין הפרוטה מצויה אין מבקשין לשמוע אלא דברי ברכות ואגדה. עכ"ל, וא"כ לכאורה מה להם ללמוד תורת העולה, והלא כיון שהלימוד בלא הבנה, לא יחשב להם הלימוד כקרבן. לפיכך קאמר קרא לאמר יתירא, להורות שחייבים הם ללמוד פרשת קרבנות אפילו אם הלימוד הוא באמירה בעלמא בלא בירור ההלכה, דאעפ"כ יעלה להם במקום קרבן.

דברי יואל

> **לקרב הגאולה**
>
> **וידבר ה' אל משה לאמר, צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה הוא העולה על מוקדה וכו'.** ופסר לרמז במינה הו"א העולה שמיומר, דעסק המורה הקדושה מקרב הגאולה כמאמרם ז"ל על הפסוק גם כי יתנו בגויים עתה אקבצם. והנה עכשיו בגלות אין הסם שלם שנמסר ו"ה ואין הכסא שלם שנמסר הא' כמו שכתב רש"ל סוף פרשת בשלח. ועיקר לימוד המורה הקדושה תהא ליהדא שמא דקודשא בריך הוא ושכינתיה ואז עולה למעלה. וזהו שאמר לזרז על עסק המורה הקדושה, זאת תורת העולה הו"א אותיות ו"ה א' העולה, היינו להעלות ו"ה לי"ה וא' לכסא, שהיינו שבמורה הקדושה יקרבו הגאולה שלמה, וזהו כל הלילה מכונה על הגלות, עד הבוקר עד שיקרבו בוקרן של ישראל במהרה בימינו אמן.
>
> (בית אשר)

במקום שיש חסרון כיס

צו את אהרן. פי' רשיז"ל אין צו אלא לשון זירוז מיד ולדורות, אמר רבי שמעון ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כיס. ויתבאר עפ"י מה דאיתא בגמרא השתא בהמתן של צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה על ידן, צדיקים עצמן לא כש"כ. אומר ר"י דדווקא במידי דאכילה אין הקב"ה מביא תקלה על ידן, שגגאי הוא לצדיק שאוכל דבר איסור. ומעתה י"ל כי בכל הקרבנות שיש בהם חלק אכילה לכהנים, לא הוצרך הכתוב לזרז לעשותם כהלכתם, כי מאחר שאין הקב"ה מביא תקלה לצדיקים במידי דאכילה, ודאי לא יכשלו הכהנים בעבודת הקרבן, כי מן השמים יסייעו בעדם למען לא יכשלו באכילת הקדשים פסולים, אבל בקרבן עולה שכולה נקרבת ואין בה חלק אכילה לכהנים, בו הוצרך הכתוב לזרז לעשותו כהלכתו, וזה שדרשו חז"ל אין צו אלא לשון זרוז מיד ולדורות, להקריב את קרבן העולה כהלכתו, ועל זה בא רבי שמעון להשמיענו טעם הדבר שהוצרך הכתוב לזרז דייקא בקרבן העולה, כי ביותר צריך להכתוב לזרז במקום שיש חסרון כיס, היינו בקרבן העולה שנשרפת כליל ואין בה הנאת אכילה כלל, וכיון שמחוסר בו חלק אכילת הכהנים, ע"כ הוצרך הכתוב לזרז שיזהרו להקריבו כהלכתו.

ברך משה

מעיין השבוע

חייב איניש לבסומי

בגמ' מס' מגילה (ז' ע"ב) אמר רבא מחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, רבה ורבי זירא עבדו סעודת פורים בהדי הדדי וכו' קם רבה שחטי' לרבי זירא וכו'.

וכתב הר"ן בשם רבינו אפרים דמהההוא עובדא דקם רבה ושחטי' לר' זירא אידחי לי' מימרא דרבא ולא שפיר דמי למעבד הכי, וכ"כ הבעל המאור דלית הלכתא כוותי' דרבא.

וז"ל המאירי חייב אדם להרבות בשמחה ביום הזה ובאכילה ובשתי' עד שלא יחסר שום דבר ומ"מ אין אנו מצווין להשתכר ולהפחית עצמינו מתוך השמחה שלא נצטוינו על שמחה של הוללות ושל שטות אלא בשמחה של תענוג שנגיע מתוכה לאהבת השם והודאה על הניסים שעשה לנו ומה שאמר כאן עד דלא ידע בין ארור המן וכו' כבר פרשו קצת גאונים שממה שהזכיר אחריו קם רבה שחטי' לר"ז נדחו כל אותם הדברים. ובב"ח כתב שדוקא לבסומי עד דלא ידע וכו' הוא דדחינן לה אבל מיהו צריך לשתות הרבה מלימודו שייטב לבו במשתה ויהא שתוי או אפילו שיכור שאינו יכול לדבר לפני המלך רק שתהא דעתו עליו.

ביד אפרים כתב, ולי הצעיר נתפרש בחזיון לילה שהכוונה הוא שעיקר החיוב של המשתה הוא שיהי' שרוי בשמחה כדכתי' ויין ישמח לבב אנוש ומחמת שיהי' שרוי בשמחה יהי' חדוות ה' מעוזו ויתן תודות והלל לה' על הנס מתוך הרחבת הלב ולכן אין לו להשתכר יותר מדאי שיתבלבל דעתו ולא יכיר בתוקף הנס כלל, וז"ש חייב אינש לבסומי עד דלא ידע וכו' הך עד הוא ולא עד בכלל, ור"ל שגדול חיוב השתיה בזה לבסומי עד גבול דלא ידע וכו' שמן הגבול הזה והלאה הוא ביטול כוונת החיוב שחייבו חכמים לבסומי כדי שיתן הלל והודאה שכיון שיתבלבל דעתו כ"כ דלא ידע בין ארור המן וכו' פשיטא שאין בו דעת ותרונה לשבח ולפאר על תוקף הנס ואתבונן אלי בבוקר וראיתי כי נכון הוא, ומיושב בזה מה שבש"ס סמכו לו ענין רבה ור"ז דעבדו סעודת פורים בהדי הדדו וכו' שלכאו' הוא מעשה לסתור וקצת פוסקים כתבו ללמוד מזה שאין הלכה כרבא. ולפי מ"ש י"ל אדרבה מייתי סייעתא מזה שמה שחייבו לעשות אותם ימי משתה ושמחה גבול יש לו שלא ישתכר יותר מדאי, ואצל רבה ור"ז כיון שלא נשמרו מלעבור הגבול בא הדבר לידי סכנה, לכך יש ליזהר שלא לבסומי רק עד הגבול הזה דלא ידע וכו' ולא יעבור.

בדרשות חת"ס העיר דאיך אפ"ל שמעשה דרבה ור"ז בא לסתור שיטה דרבא, דהא בהמשך המעשה בעי למעבד עוד סעודת פורים אלא שחשש דלאו בכל יום מתרחיש ניסא ש"מ שלא נתבטל המצוה. אך הענין שקבעו המצוה כדי שנהיה בעלי תשובה באותו מקום ובאותו זמן, דהיינו שחטאו שנהנו מסעודת הרשע ונשתכרו וקלקלו בזנות כמבואר במדרש (אסתר ז-י"ח) ע"כ מצוה לשתות כדי שכרות אבל לא ישתכר, ויתיישב ביינו ויש בו מדעת קונו, ושאמר עד דלא ידע לא שיאמר חלילה ארור מרדכי אלא ישתה כשיעור שאדם אחר כיוצא בו לא ידע בין ארור המן אבל הוא ידע, ופעם אחד אירע קלקול לרבה ע"ז וכל לא יעשה עוד.

בשל"ה הקדוש כתב שמה שאמרו חייב אינש לבסומי וכו' הכוונה היא שלעולם בתוך הקליפה יש ניצוץ של קדושה המאיר בתוכה ומאיר אותה, ולא צריך לומר ברוך המן, להמשיך אור גם אל הניצוץ ההוא, ולכן צריך לאומרו שלא בכוונה אחר שהוא שיכור וכבר יצא מדעתו, שאם יהי' בכוונה ח"ו יאיר גם לקליפה.

בחיי אדם כתב, כיון שכל הנס ה' ע"י יין, כי בתחילה נטרדה ושתי ע"י משתה ובאה אסתר, וכן ענין המן ומפלתו ה' ע"י יין, לכן חייבו חכמים להשתכר ולפחות לשתות יותר מהרגלו כדי לזכור הנס הגדול, ואמנם היודע בעצמו שיזלזל אז במצוה מן המצוות בנט"י וברכה וברהמ"ז או שלא יתפלל מנחה או מעריב או שינהג קלות ראש מוטב שלא יתשכר וכל מעשיו יהיו לשם שמים.

התעוררות והתחזקות לימי הפורים

הנה ימים באים גדולים וקדושים, **ימים שנתהפך בהם החושך לאור** (דברי חיים דף ט"ז), ימי הפורים שבהם קיימו וקבלו היהודים את התוה"ק מאהבה ובשמחה, ויום קדוש זו הוא **קדושה כפולה ומכופלת יותר פי כמה משבתות ומועדי השנה**, שההארה המתגלות ומתנוצצות בעת התפילה ביום זו נמשך ההארתה עד סוף היום "ואינה מתבטלת", כמו"ש רבינו הק' האריז"ל **לעולם לא היה נס גדול כזה לא בשבתות ולא בימים טובים להתקיים ההארה הזו אף אחר התפילה** (אוצרות חיים דף תכ"ג).

יום הפורים מחזיק אותנו בגלות

וכח זה נשאר לדורי דורות כמאמר הגמרא (שבת ק"ל) כל מצוה שקיבלו עליהם בשמחה עדיין עושין אותה בשמחה, וכבר נשמע ונמצא בפי סופרים וספרים גודל מעלת קדושת היום הנורא הזה, וכדאיתא בשם **מרן הבעש"ט הקדוש זי"ע** ועכ"א "ותשועתם היית לנצח, **כי ימי הפורים האלו לא יעברו לעולם ונזכרים ונעשים ממש בכל דור ודור**" (דגמ"א קכ"ג), וכבר נודע מרבינו **האר"י זצ"ל** את כל תוקף אור עליון וקדוש שישנו ב[מגילת]אסתר הבריק ברקאי, הכי השתא בכל שתא ושתא (לב דוד פכ"ט). - ואי לאו האי יומא רבא לא הי' ביכלתינו להחזיק מעמד בגלות המר והנמהר, "**אין היינטיגן זמן וואלט נישט געווען קיין מציאות א איד זאל זיך קענען דערהאלטן ווען נישט דעם הייליגן טאג פורים**" (רביה"ק הדברי יואל פורים תשי"ח). "ימי הפורים האלה **הם הם המעמידים את רגליהם של ישראל שלא יתמוטטו ח"ו בגלות**" (שם משמואל, קעט) ומחזיקים את ישראל בגלות (חי' הרי"מ).

והארה נפלאה זו הוא במכוון ממש כמו שהיתה בימי מרדכי ואסתר "**שזכינו להבטחה שיזכו לקיים את ימי הפורים בכל שנה ושנה בהארה רבה הזאת כאשר קיים עליהם מרדכי ואסתר בדורם** כן עתה תופיע עלינו תשועת עולמים" (תפארת שלמה), וימי הפורים האלה לא יעברו וגו' היינו **ההארה הגדולה שהיה להם אז** הנקרא 'ימי' **לא יעברו לדורי דורות** שתמיד יאיר בפורים הארה זו בפנימיות ישראל (תפארת שלמה). וזה הכוונה בפסוק וימי הפורים האלה וגו' וזכרם לא יסוף מזרעם, היינו **שהם ימי הפורים ממש כמו שהיה אז שעזר לנו השי"ת כמו"כ עתה** (מהר"י מבעלזא זי"ע) ובימים אלו "**ראוי לאיש השלם להרגיש הנס כמו בפורים הראשון**" (רשפי אש, נעשכיז) והארה זו הכנה לביאת המשיח (שפת אמת).

פורים כיום הכיפורים דלעתיד לבוא

ידוע דשם "יום הכיפורים" הוא שם מושאל מלשון "פורים", שכה גדול כחה וסגולתה וכמפורש כתוב בתיקוני זוהר **פורים אתקריאת על שם יום כיפורים דעתידין לאתענגא ביה ולשנויי ליה מענוי לענג** (תיקונא כ"א), ולשון התיקו"ז מורה כי אין זו דוגמא ליוה"כ דזמן הזה כ"א ליוה"כ דלעתיד שגדול יותר במדריגה, "והוא ענין **יום הכיפורים שיהי' לעת"ל שלא יהי' אז שום חטא שלא יצטרכו להתענות כלל אלא אדרבה יתענגו בתענוגים** במשתה ושמחה" (באר לחי רואי שם). "ענין פורים גבוה מבחינת יום הכיפורים" (פלא יועץ, תרומה), ולזה ג"כ נקרא יום הכיפורים בכף הדמיון כ'פורים' כי פורים הוא יותר בחשיבות (בארות המים). - ועוד גדלה ונתעלה מעלתה עד למאד, שעצם קדושת יום הכיפורים עיקרה לא נתגלה כ"א לה'כהן הגדול' בעמדו לשרת בקודש הקדשים בבית ה', לא כן ביום הפורים שאורה נתגלה לכל אחד ואחד בפרטיות באיזה מדריגה שהוא, "וזש"כ הספה"ק שיו"כ היינו יום כפורים, **כי ביום הכיפורים רק הכה"ג השיג הקדושה הזאת, ובפורים יוכל כל איש מישראל להשיג קדושה הזאת**" (דברי יחזקאל). - ובמה שאמר הקב"ה 'סלחתי כדבריך' ביוה"כ ג"כ דומה לו אשר "**כבוד היום גורם להביא בלבבות ישראל התעוררות התשובה**" (תפארת שלמה), ובאמת זוכין לסליחה ומחילה כי "**בפורים הקב"ה מכפר עוונותיהם של ישראל כיוה"כ עצמו**" (מדרש אליהו לבעל שבט מוסר), וזכינו ש"**מרדכי ואסתר פעלו שביום פורים לא יהיה שום קטרוג על ישראל כמו ביום כיפור**" (מאור ושמש).

ועוד גדול כחה ממש כיוה"כ אשר אף **העבודה קלה כמחשבה** ביום קדוש זו יש לנו התעלות גדולה עד למאוד, **וכמו שיוה"כ עיצומו של יום מכפר כן ימי הפורים עיצומו של יום עושה מחיית עמלק, רק האדם צריך שיזכור שהיום פורים** (פרי צדיק). - ובכן כאשר עומדים אנו עוה"פ בשנה זו ביום הקדוש יום הכיפורים עלינו להתחזק בעבודת יוה"כ ולטהר נפשינו ושכלינו, כי זה "ענין פורים לבוש המצוה להתבטל מכל כחות ולבושי נפש השכליות, ועי"ז נפעל ג"כ בפנימיות **להיות נתבטל כל לבושי הנפש שעבר עליו עד כה מצד ידיעה ובחירה, ונעשה כקטן שנולד**" (תורת אמת ד"ה שבת), וע"י עבודה זו עושין ג"כ הכנה ליום הכיפורים הבעל"ט, "**שכפי התענוג והחיות שכל אחד מקבל ביום הפורים כן הוא בליל שימורים, וכפי שהוא בליל שימורים כך הוא ביום הכיפורים, כל אחד לפי מדריגתו בעבודת השי"ת**" (בית אהרן, קארלין).

כל השנה תלויה בימים הללו

ומי הוא אשר לא יהי' מיודעי העתים ולא ינצל כל רגע ודקה משני הימים הנוראים האלו י"ד וט"ו, "**שהכרכים לרוב חשיבותם ראוי להם לשמוח בשני הימים**" (מאירי בתחילת מסכת מגילה), וכמו"ש במאור ושמש בר"ה "**אשרי מי שהוא זוכה לקדש ולטהר עצמו ומחשבותיו ולהכין עצמו לקראת אלוקיו בכל המ"ח שעות** שבר"ה שבזה ימשיך קדושה ודביקות השם על כל השנה וכו', **וכל חלק מחלקי השעות יתנו עזר וסעד לכל יום מימי השנה** להמליך הבורא ב"ה" (רמזי ר"ה ד"ה אמרו). ודון מינה לענין ימי הפורים שכידוע מכתבי הקודש שכפי ההתנהגות בימים אלו כך הוא ההתנהגות בכל ימי השנה, וידוע "**שכפי התענוג שמקבל בפורים כך הוא בליל שימורים**" (בית אהרן פורים), "ונקרא ליל פסח סדר נאכט שהוא סדר לכל ימות השנה" (בית אהרן פסח), "**וקדושת הפורים הוא מקור ושורש לקדושת כל השנה**" (תורת אמת), וכל המועדים נכללים בפורים (בני יששכר, השרף מקאצק, שם משמואל). וממוצא דבה"ק נשמע יקרת הזמן הקדוש שכל ימי השנה תלוים בימי הפורים, ולכן **נשריש נא בתוכינו קדושת מ"ח השעות של ימי הפורים** ולא נהיה בבחינת נמשל כבהמות נדמו, וכידוע מהצדיקים פירוש הפסוק "אדם ביקר ולא יבין נמשל כבהמות נדמו, כשאדם נמצא בזמן ועת יקר ואינו יודע ומבין לנצל את יקרת הזמן, נמשל כבהמות נדמו הרי נדמה הוא לבהמה החסירה דעת ותבונה ח"ו".

קדושה המתגלה בעת קריאת המגילה

ומה מאד יש לנו להכין א"ע ולשמוח לבינו על הזמן הקדוש שבו זוכין אנו לקרות את המגילה שאין חקר לקדושתה ולסגלותיה. "**ומעתה יתלהב לב האדם בקראו המגילה ויכוין בקראו ובשמוע מגילה שמעתה מקבל עול תורתו ומצותיו ולכן יכין א"ע מה שחלף ועבר אין ומעתה מקבל עול תורתו ומצותיו ית"ש**, שע"י קריאתה מזדכך עולם הטבע וסגולתה להקורא שיקבל עול התורה אפי' שהאדם בגשמיות" (קדושת לוי). "**צריך אתה לדעת כי יש עולם חדש למעלה עולם קדוש ונורא מאד ואינו מתגלה לחוץ מחמת שהוא נורא מאד כ"א פע"א בשנה ומתחיל להתגלות בשעת קריאת המגילה...** ולב כל הקהל יהי' לב טהור לבקש בהגיון לבם שיאיר העולם הנורא הזה על ישראל באור של רחמים וחיים וחסד ושלא יבוא שום בר ישראל לשום מכשול בעולם ושימהר הש"י ב"ה רחמיו עלינו להוציאינו מאפילה לאורה" (יסוד יוסף פ"ד), אך מגילה 'נקראת' הוא מלשון אסיפה **שאז הוא זמן אסיפת כל האורות** וז"ש שצריך לכוין בברכת על מקרא מגילה לאסיפת האורות (ישמח ישראל).

וכדאי לסבול כל הצרות שבעולם לקרות את המגילה פעם אחת (רביה"ק הדברי יואל זי"ע, תשי"ז) די קדושה פון די מגילה איז אזוי הייליג אז **מען קען פארברענט ווערן פון די גרויסע קדושה** (רביה"ק הדברי יואל זי"ע בעיר סאטמאר). - ובכן "שמעו נא נבוני עם וחכמים חכמי ה' וכו' **אל נא תהי' קריאת המגילה בעיניכם כדורש ספר זכרונות וספר קורת אבותינו בכל התלאות אשר מצאם...** ולהכי נקראת מגילת אסתר שיש בה סתרים וסתרי מעשה בראשית" (יערות דבש), ובשעת קריאת המגילה ההארה גדולה עד מאוד כי "ידוע כי בכל שנה בעת קריאת המגילה נתעורר היחודים הק' שהיו בזמן מרדכי ואסתר" (צמח צדיק, אדר). "**חיוב גדול לכל בר ישראל שיטבול קודם ביאתו לבית הכנסת בערב לקריאת מגילה, וכוונתו תהי' שיהיה נקי וטהור לקבל ניצוץ קדוש מאור הגדול שמתגלה**" (יסוד יוסף).

"בט"ו בו קורין את המגילה ומתקנין את הדרכים, רומז **שהכח באדם מחמת קריאת המגילה לתקן את הדרכים המקולקלים** (חסד לאברהם), ובשמיעת קריאת המגילה המצוה "להשמיע לאזניו כדי **לתקן בחינת שמיעה**" (ייטב פנים), וע"י גודל קדושתה אפשר לתקן אפי' מה שקשה לתקן בכל השנה "**שע"י קריאת המגילה מתקנים פגם בחינת זו בבחינת יסוד צדיק**" (עטרת ישועה). - בשם גדולי הצדיקים זי"ע שע"י קריאת המגילה **יוכלו להמשיך כל הישועות הנצרכות** (שער יששכר) שהוא עת רצון שיהי' **השפע מתפשטת לכל השנה** (תורת חיים), וזוכין לעלות מעלה מעלה "שישפיע להם חסד ממזל העליון לנשא אותם **ומאשפות ירים אביון ע"י מקרא מגילה**" (תפארת שלמה).

חיוב לימוד התורה ביום הזה

ובענין לימוד התורה ביום הפורים הבט נא וראה דברים נוראים ונפלאים מש"כ הרחיד"א "**בעיני הדבר פשוט** שאם כל ישראל היום הזה, אשר זרע עמלק לטבח יובל ונפל המן הרע הזה ראש מבית רשע, היו נוהגין בסדר קדושה, והשמחה היתה מקודשת לשמים, **ויתר היום עוסקים בתורה כ"א כפי שיעורו, ע"כ בשכר זאת היו נגאלין גאולת עולם**, הן עם ישראל אם היינו מתאמצים בתורה ומצוה כהיום הזה ובא לציון גואל (לב דוד פכ"ט). ובפרט ביום כזה אשר מעטים המה העוסקים בתורת ה', אשר באמת זהו עיקר החיוב ביום הזה שזה הי' הצר הצורר רוצה לבטל "ומזה יראה **חיוב גדול ביום הזה על כל יודע ספר שילמוד תורתינו הק' ולשמוח בלימודה**, ולתת הודאה עצומה בפיו ובמחשבתו ליוצרינו ובוראינו ב"ה וב"ש אשר הניא עצת גוים ויפר

מחשבות ערומים, המן הצר הצורר שגזר עלינו עם קדוש מלעסוק בתורתינו הק' והתמימה (יסוד ושורש העבודה).

ומתן שכרה בצדה גדולה למאוד, כפי דקמסהיד מרן החתם סופר זי"ע (דרושים ואגדות מכת"י דף רמ"ה): "קבלתי מרבי הרב מהו' מענדלי ליליג זצ"ל שהיה רב בבה"מ דק"ק פפד"מ, שקבל מהגאון בעל שב יעקב זצ"ל **שכל העוסק בתורה בין מגילה דלילה למגילה דיומא, מובטח לו שהוא בן עולם הבא**, כך קבלתי סתם, וטעמא לא ידענא, אבל אני אודין ואבין". ופוק חזו מה שמובא בספר יעלזו חסידים (לבעל פלא יועץ זי"ע) "שמעתי על רב אחד שבליל יום הכיפורים היה ישן רוב הלילה, הוא אמר, כבר יש הרבה לומדים למקום, אבל **בליל פורים היה יושב ועוסק בתורה רוב הלילה**, אמר, בלילה הזאת הכל אוכלים ושותים ושמחים, **ואין להקב"ה מי שיעסוק בתורתו, אעסוק אנכי, ותהא תורתי חשובה לפני המקום**". ובכן מי הוא אשר לא יהי' מיודע"י העתי"ם, לנצל כל רגע מימים הק' האלו, להזדכך ולעדן את נפשו ע"י קדושת התורה, ובוודאי בזכות זה יאמר המלך מלכו של עולם לאסתר, כנסת ישראל כלה קרואה בנעימה, מה שאלתך וינתן לך, בהעמדת רווח והצלה להיהודים.

צלותהון בכן מקבל

ומאוד כדאי להרבות בתפילה ותחנונים ביום זה קדם אבוהון דבשמיא, ובפרט בהיות הבוקר בשעות האשמורת, כפי שהוא "**מקובל מפי גדולי צדיקים ומתלמידי הבעש"ט דסגולה בפורים להשכים בבוקר ולהרבות בתפלה ובקשה לפני השי"ת על כל דבר הן על בני חיי ומזוני**, והן על שאר דברים ועל כל קרוביו וכל ישראל, וכעין יוה"כ שהוא יום תפילה, כך פורים הוא יום עת רצון מאד (שפתי חכמים בפתיחה), ובפרט שיום זה הוא יום מוכן לישועת ורפואות ויכולין לפעול הכל בניקל אצל אבינו שבשמים "שהקב"ה מאיר לנו מאותו האור שהיה אז בימי הפורים, **וכל אשר יבקשון ישראל מהשי"ת תתקבל תפילתם** אכי"ר (דברי יחזקאל). ואיפסקא הלכתא 'כל הפושט יד נותנין לו' "**והקב"ה מקיים מצות זקנים ונותן צדקה לכל דורשי ישועתו בכל הענינים** (פרי צדיק), ויום קדוש זה הוא בשווה לכל, כי "פורים הוא זמן רצון לכל, שעת רעוא דרעוין, **כל אחד יכול לפעול אצל השי"ת שימלא משאלות לבו לטובה**" (חי' הרי"מ), והימים האלה נזכרים ונעשים שבימים האלו אנו נזכרים לפניו יתברך לטוב ונעשים לטוב ונעשים כל משאלותינו (תורת אמת), **ויכולים לפעול פיקוד עקרות בפורים** (רסיסי לילה, עטרת ישועה, תורת אמת), וזוכין לרפואה וחיים לזרע ישורון, **והוא החותם הטוב ונחתם בטבעת המלך אין להשיב** (אמרי נועם) **ומזוני** (ייטב פנים).

ואל יתפתה האדם ויאמר מי אני הקרוץ מחומר ואדמה לפעול גדולות ונצורות ומתייאש עצמו בשפלות וענוה מדומה ומרומה, הלא על זה האיש כתב הקדושת לוי זי"ע בזה"ל, "**ואם מתייאש א"ע ואומר שאין להקב"ה נחת רוח במעשיו וכו' אין זה נקרא עניו ושפל ברך אדרבה הוא נוטה קצת למינות**" (קדושה שלישית), "ולכן צריך שיעשה חישוב דרכיו כיון שה' עושה מה שהוא עושה וכו', ולא יאמר מה מעשי ודיבורי כיון שה' עושה מעשיו" (קדושת לוי פקודי ד"ה או יבואר), ולזאת **מתגבר היצר על האדם ומפתהו שנשתנו העיתים ח"ו** ולא הרי דורינו כדורות הראשונות וממילא א"א לפעול ח"ו ישועה בעדינו, והאמת לאמיתו הוא ההיפך "**ובשפלות הגדול כדורינו עבודת כל אחד מישראל עושה רושם ומצפים בשמים ע"ז כבחינת עבודת הכהן גדול ביום הכיפורים** וכו' וע"כ מתגבר הס"ם על כל אחד מישראל בפרטיות" (רביה"ק זי"ע דברי יואל ויחז) **וע"כ החלש יאמר** גבור אני ויתחזק ויתאמץ בימים אלו בתפילות ותחנונים ולדעת ולהאמין שתפלתו יעשה בוודאי רושם למעלה.

ובפרט ביום הקדוש הזה שכל איש יהודי הפחות שבפחותים אפשר לו להעלות מעלה מעלה הרבה יותר מכפי השגתו כפי אשר העיד הגה"ק מהרי"א מקאמארנא זי"ע "**קבלנו שבימי הפורים יוכל לעלות נשמה קטנה להיכל של צדיק מופלא בלי שום מעכב וכן עולין כל התפילות לכתר בלי עיכוב, ולהעלות כל מה שנעשה בקטנות בלי שום דקדוק הדין, קבלתי בלחישה כל זה ונעשיתי הולך רכיל מאהבת ישראל**" (נדבת פי, מותר השקלים). ואפי' בעמדך ביחידות שלא ברבים יש הסגולה הנ"ל "**עתה בפורים כל או"א מישראל מה שהוא מתפלל ומבקש אפי' ביחידות תפילתו ובקשתו באה לפני המלך מלכו של עולם ונתמלא מבוקשיו**" (פלא יועץ).

ואלין מיליא יהון לרקיעא

ובהגיענו ליום זה עלינו להתחזק במאמר הגמרא '**אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך**' ולזכות לברכת 'ואברכה מברכיך' **ותפתח פיך בברכות לכל איש ישראל בלי קץ ובל תחשב ב' פעמים** בברכך כי "הימים האלה נזכרים ונעשים **כי ימים האלה יש להם סגולה תיכף שמזכירין דבר טוב על ישראל תיכף נעשה כך** וזהו נזכרים ונעשים (תורת חיים), וא"כ חבל שלא למלאות את הזכי' הגדולה שקבלנו ביום זה שכל ברכותינו מקוימות בעזה"י, ובכן כולנו נברך אחד לאחד ונזכה לכט"ס.

זה השלחן אשר לפני ה'

ובעמדך לפני קיום אחד מעיקרי מצות היום והוא סעודת פורים "אשר הוא מעין סעודה דלעתיד שעתיד הקב"ה לעשות לצדיקים לעת"ל" (אור חדש, מחשבת חרוץ), תראה לקיים מה שכ' הרמ"א (סי' תרצ"ה) וזל"ק "**טוב לעסוק מעט בתורה קודם שיתחיל הסעודה**, וסמך לדבר ליהודים היתה אורה ושמחה, ודרשינן אורה זו תורה". וזכות מצוה זו תגן עליך אף בעידנא דלא עסיק ביה שלא יכשל ח"ו בסעודה הקדושה הלזו. "צריך שיראה להיות השמחה מעורבת בד"ת ודברי יראה ולא להראות שום קלות ח"ו, **וקודם הסעודה נכון ללמוד ד"ת רב או מעט, ובלבד שיכוין שהתורה תאיר על שולחנו** (יסוד יוסף).

ובכתבי הקודש נשנו ונאמרו גודל קדושת סעודת פורים שגדולה מעלתה עד למאוד, וכמבואר בספה"ק תולדות אהרן (זיטאמיר) "**שהוא לבוש והכנה להארות הגדולים שירדו בכל השנה**", "**ומסוגלין להניח שורשם ליסוד מיוסד לכל השנה לשעבד הושט להבורא ברוך הוא**" (בני יששכר), "ואז **בזמן הסעודה הוא הזמן לשוב בתשובה** ולכבס בגדיו הצואים **ולשית אל הלב חורבן העיר הקודש והמקדש** פסגו ארמונותיה של ציון וירושלים, ואם כה תעשו אז וראיתם ושש לבכם בבנינם מהרה" (ייטב פנים שקלים). "**וע"י הסעודה יגיע ויבוא לאהבה ודביקות ותשוקה ותפלה בהתלהבות נפלאה עד שיבוא להתפשטות הגשמיות** וישכח בזה העולם ובמה שיעשה וישמח רק בה' לבדו" (ישמח משה עסיס רימוני פ"ה). - וכתוב בספר זכרון דברי הגר"א זי"ע "**דחציו לכם של יום הכיפורים מקיימים ביום הפורים**, ומובא במעשה רב שהוא צוק"ל **ישב כל היום בסעודה מבוקר עד הערב**", ובזאת נדע ונבין קצת גודל מעלת הסעודה והשתי' ביום זה.

וראוי ליזהר מאוד בסעודה זו "שמוכיחים לנו רז"ל שלא נתנהג א"ע בסעודת פורים בהוללות ח"ו שלא כל העתים שות **כי בסעודת פורים עת רצון ויום ישועה לייחד ולקשר ולהעלות כל הנ"ק**, ולא כל העיתות שוות בזמן אחר (אור חדש), ומצד אחר גם צריכין ליזהר שלא למעט ח"ו מהשמחה כלל וכלל, "**ובפורים צריך שישמח בו באכילה ושתי', להראות שיום זה נוח לישראל שקבלוה בימי אחשורוש מאהבת הנס...** ומעתה כשאוכל ושותה בפורים לא ירבה בהוללות רק יקבל עול תורה ועול מצוות כמו בימי מרדכי ואסתר, ובזה יהי' עיקר שמחתו, **ובכל כזית וכזית יכוין ששמח בעול תורה ומצוות, וישמח ויעלוז בקבלת התורה וגם ישמח ויעלוז ויכוין באכילה ושתי' שכל האו"ע יעשו עמנו טובות**, וכל הרעות יתהפכו לטוב ויקוים בנו ויהפוך ה"א את הקללה לברכה א"ס נ"ו (קדושת לוי, קדושה ד').

מיחייב אינישׁ לבסומי

"ידוע מאמחז"ל חייב אינש לבסומי בפוריא, וחייב היינו **אפילו כשהאדם אינו בבחינה זו 'ער איז נישט דערביי' אעפ"כ חייב להשתדל להיות מבוסם** ושמח וטוב (רביה"ק הדברי יואל זי"ע תשל"ח), ובשם מרן הד"ח זי"ע דבמקום שאחז"ל חייב צריכין לקיימו במסי"נ ממש וכיון שאמרו ז"ל דבפורים חייב אינש יש לקיימו במסי"נ ממש. ובהשתי' בפורים מתקנים תכלית הענין שהיין נברא לכך, כי "**לאיזה תכלית נברא היין בעולם אלא וודאי לצורך קידוש והבדלה ולצורך פורים** (רביה"ק הדברי יואל, תשי"ח), ובזה מקדשין אנו א"ע בקדושה עילאה כי "**כיון שיש מצוה באותו משתה ושכורת, א"כ הרי הוא מלא קדושה, שהרי כל המצוות נותנות קדושה באדם**" (מחשבות חרוץ), ומשתה היין הוא גודל הנחמה לנו בעניינו במצבינו אשר "לכן הלבוש של מתנות פורים הוא בהתגשמות גדול בסומי עד דלא ידע, להורות כי גם בהעדר הידיעה וההסתר גדול מאוד ח"ו, עכ"ז יש בפנימיות קשר גדול להנפש בהשורש שהוא למעלה מן הדעת (תורת אמת), (ובגודל סגולת ומעלת וענין השתי' בפורים ידוע מ"ש התולדות יעקב יוסף בשם הבעש"ט הק' משל מבן המלך שנגלה לבין הכפרים).

וכמו"כ נתגלה ע"י עבדי ה' הענין הנשגב והנורא למסור וליתן את הדעת עבור המצוה של 'חייב אדם לבסומי בפוריא' "**שע"י זה אפשר להגיע למדריגה רמה ונשגבה לשכוח מהעצמיות והפרטיות לגמרי ולזכור ולדעת אך ורק מהשי"ת בורא ויוצר הכל**" (כ"ק רבינו הברך משה זי"ע, תשמ"ז), ואף כי קצת נתבלבל דעתו קצת ג"כ מחוייב בדבר "שאפי' הדעת שלו יתן עבור המצוה ושמירת הדעת שנסתלקה ע"י השכרות לא תעצור בעדו, **וכל דבר שאדם נותן עבור המצוה זוכה עבורו לאותו דבר בעצמו ביתר שאת, ע"כ בעבוד עד דלא ידע זוכין בעבורו למחשבה טובה ודעת שלימה**" (שם משמואל, בשם אביו האבני נזר, חד"ת פורים תשי"ג).

וידוע גודל מעלת השתי' והבישום בפורים "**כי שתיית יין ובסום בפורים הוא כמו תענית משבת לשבת**" (הה"ק ר"צ מזידיטשוב זי"ע), ואיתא בספרים אשר ע"י חדוה של משתה היין בפורים, משיגין מדריגה גדולה כל כך עד אשר קטיגור נהפך לסניגור (אמרי נועם). ע"י השתייה זוכין לפרנסה בריוח, כמו שגילה לנו מרן בעל ייטב לב זי"ע, "יש לפרש דרך צחות רווחא לבסומא שכיח, כי כתיב 'רוח והצלה יעמוד ליהודים' **ונחקק זה בזמנו למי שמקיים מאמרם חייב אדם לבסומי בפורי'** וז"ש **רווחא כלו' במעשיו ועסקיו, לבסומא, למי שמקיים לבסומא בפורי', שכיח**, כי רוח והצלה לו והבן (ייטב פנים דף לו). - ונודע בשם הצדיקים זי"ע על הפסוק '**ויאמר המלך' מלכו של עולם ית"ש 'לאסתר' כנסת ישראל 'במשתה היין' של סעודת פורים 'מה שאלתך אסתר וינתן לך**' וכו' שאז ממלאים כל משאלותינו (שער יששכר).

(המשך בעמוד ח)

בשבילי הלכה

בירורי הלכות, נערך ונסדר ע"י מערכת "בית וועד לחכמים"
שע"י מבצר הכוללים קרית יואל
והיו למראה עיניו של הגה"צ דומ"ץ קרית יואל שליט"א

דיני משלוח מנות

א) חייב אדם לשלוח בפורים שתי מנות לחבירו[א], וטעם המצוה, י"א כדי להרבות שלום וריעות בין אדם לחבירו, הפך דברי המן שאמר "ישנו עם מפוזר ומפורד"[ב], וי"א כדי לספק צרכי סעודת פורים לאלו שאין להם ומתביישים לקבל צדקה[ג], וכדי שלא לבייש את מי שאין לו, תיקנו לשלוח גם למי שיש לו[ד], ויש הרבה נפק"מ להלכה בין הטעמים, עי' בהערה[ה].

ב) כיון ששלח שני מנות לאיש אחד יצא חובת המצוה, וכל המרבה לשלוח להרבה חבירים, הרי זה משובח[ו], אבל מ"מ מוטב לאדם להרבות במתנות לאביונים מלהרבות בסעודתו ומשלוח מנות לרעיו, שאין שם שמחה גדולה ומפוארה אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות וגרים, שהמשמח לב האומללים האלו דומה לשכינה שנאמר להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים[ז].

המאכלים הנשלחים למשלוח מנות

ג) יוצאין גם במאכל אחד ומשקה אחד, וא"צ דוקא שני מאכלים[ח].

ד) כששולח שני מאכלים, יהי' שני מינים שאינם שוין בטעמם, אבל לא סגי במין אחד, אף שיש בו הרבה התיכות[ט], כגון השולח לחבירו הרבה קוקי"ס או קיפעל"ך ממין אחד נחשב רק למנה אחד, ודוקא כשטעמם שוה, אבל שני מיני קוקי"ס השונים בטעמם נחשב כשני מינים[י].

ה) יכול לשלוח כל מין מאכל שראוי לאכילה[יא], אבל דבר שאינו מאכל, ואפי' מתנות יקרות של תכשיטין וקישוטין, או מיניטשער"ס של כסף וזהב וכדומה, וכן חידושי תורה, אינו יוצא בזה מצות משלוח מנות[יב].

==========

[א] שו"ע (סי' תרצ"ה סעיף ד'), ועי' בב"ח (סי' תרצ"ה ד"ה וצריך) שכתב טעם שחייבו חז"ל ב' מתנות, לזכר ב' תשועות שהושיע לנו השי"ת, הא' שנפרע לנו מצרינו נקם נקמתינו, [ולזה נתן אחשורוש את בית המן למרדכי] והב' שהושיע לנו קודם שנפקד ממנו איש [ולזה נתן אחשורוש טבעתו למרדכי, שלא יפגע בנו שום צר ואויב], ולזכר ב' ישועות אלו שאירע ע"י ב' נתינות של אחשורוש תיקנו חז"ל ליתן ב' מתנות, ע"ש שהארוך, והובא בא"ר (סק"ח).

[ב] מנות הלוי (למוהר"ש אלקבץ).

[ג] שו"ת תרומת הדשן (סימן קי"א).

[ד] שו"ת חתם סופר (או"ח סימן קצ"ו).

[ה] ונפרט כאן בקצרה כמה חילוקי דינים בין ב' טעמים האלו, [ולאו כל החילוקים הם אליבא דכו"ע דמקצתם נחלקו הפוסקים אי תלוי בין ב' טעמים האלו].

א) שלח מנות לחבירו וחבירו אינו רוצה לקבלן, או מוחל לו.

ב) כשפותחין המנות רואין שנפסד ע"י השליח שהביאו

ג) שלח מנות לחבירו וחבירו אינו יכול לאוכלן מטעמי בריאות, [כגון ששלח אגוזים או מאכלי חלב לאיש שהוא אלערדזשיק"ט ממאכלים אלו].

ד) שלח מנות בהכשר שידע שחבירו אינו אוכלו בשום פעם מחמת הידור בכשרות.

ה) הניח המנות אצל דלת חבירו והודיעו ע"י הטעלפאו"ן ביום הפורים, וחבירו יגיע לביתו בלילה, (עי' לקמן סעיף י"ח).

ו) אם הקנה לחבירו המנות ביום הפורים, (עי' לקמן הערה י"ט). ובכל אופנים האלו לטעם כדי להרבות שלום יצא, ולטעם כדי לספק צרכי סעודת פורים לא יצא.

ז) וכן יש אופנים להיפך, כגון ששלח מנות לחבירו בעילום שם, דלטעם כדי להרבות שלום לא יצא, ולטעם כדי לספק צרכי סעודת פורים יצא (עי' לקמן סעיף ט"ז).

ח) כשב"ב שלחו לאדם אחד בלא ידיעתו דכשהנותן אינו ידוע שנתן אין כאן ריעות א"כ לטעם כדי להרבות ריעות לא יצא ולטעם כדי לספק צרכי סעודת פורים יצא.

ולמעשה יש לחוש לב' טעמים, עי' שו"ת חתם סופר (או"ח סימן קצו), ושו"ת כתב סופר (אורח חיים סימן קמ"א).

[ו] שו"ע (שם).

הרבה מנות, ובלבוש משמע שאף לאדם אחד יש ענין להרבות יותר משני במנות, וכ"כ הערוך השלחן (סעיף ט"ו).

[ז] לשון הרמב"ם (פ"ה מהל' מגילה הלכה י"ז).

[ח] ט"ז (סק"ד) בשם תרומת הדשן, מג"א (סקי"א) בשם השל"ה, וכבר העיר הטו"ז שם דהוא תלמוד ערוך במגילה (דף ד') גבי גרבא דחמרא.

שני מיני משקין, ונראה מדברי הלבושו דה"ה שני מיני משקין יוצא, וכן פסק בערוך השלחן (סעיף י"ד), אולם הבית יצחק (עמ"ס מגילה דף ז' ע"ב ד"ה אמנם) מסתפק בזה ע"ש.

[ט] הפמ"ג (בראש יוסף דף ז' ע"א) נסתפק בזה ולא הכריע, ובא"א מבוטשאטש (סוס"י תרצ"ה) נוטה לומר דאינו יוצא ידי חובתו בזה, וכ"כ באורחות חיים (ספינקא – סקי"ב) בשם ספר דבר בעתו וספר תקון משה (וע"ש שמסופק בבשר ממין אחד זה צלי וזה מבושל אי נחשב כשני מינים) וכ"כ בשו"ת שם משמעון (סי' ל' – ל"א, ע"ש שכן הוא גם עפ"י קבלה) וכ"כ הערוך השלחן (סעיף י"ד) שברור הדבר שצריך לשלוח שני מיני אוכלין ע"ש, (ומפרש לשון הרמב"ם והמחבר שכתבו ב' מנות בשר דהיינו שני מיני בשר, וכ"כ הדבר בעתו הנ"ל, שאברי הבעל חי שונים בטעמם, ולא ישוה טעם אבר האחד לטעם השני באותו בע"ח גופי' ע"ש), וכ"כ בשו"ת מי יהודה (ח"א סי' פ"ו ד"ה או) ובשו"ת שארית יהודה (סי' צ"ג).

אבל בשו"ת מהרש"ג (ח"א סי' ק"ב) מקיל שאף במין אחד הוי כשתי מנות ע"ש, ובפנים כתבנו כדברי הפוסקים הנ"ל שמחמירים בזה, וכ"כ ג"כ הגה"צ מקאפיש זצ"ל (בספרו משנת יעקב ח"ב סי' תרצ"ה) שיש הרבה שאין נזהרין ושולחין ממין אחד כמה חתיכות אבל באמת לא יצא בזה עכ"ד.

קעי"ק שנמרח עליו קרי"ם, עי' בבאה"ט (ס"ק ד') בשם שו"ת עדות ביעקב (סי' צ"ב) דנסתפק בדג וביצה שעליו אי נחשב לשני מנות, ונוגע ספק זה כששולח קעי"ק שנמרח עליו קרי"ם מטשאקלע"ט וכדומה דיתכן דיוצא אף ששולח ממנו רק מנה אחד, אכן הערוך השולחן (סימן תרצ"ה סעיף י"ז) כתב לדבר פשוט דאינו יוצא בזה דלפי מה שיתבאר לקמן (הערה י"ג) דבענין דבר חשוב ממילא פשוט דטיח הביצה שעל הדג אינו עולה למנה אחת עיי"ש, וכן הדין לענין קרי"ם שעל הקעיק הנ"ל.

[י] כנ"ל בהערה הקודמת, שבשר מבעל חי א' הוי כשתי מינים אם הם משני איברים נפרדים, מפני ששונה בטעמם אף שאינו שונה בשמם, [ואולי סגי גם מה ששונה במראה לחוד].

[יא] וכלשון השו"ע (שם) מנות של בשר או של "מיני אוכלים", וכמבואר בש"ס (מגילה דף ז' ע"ב) ששלחו קמח מחטים קלויים ותמרים או זנגביל ופלפלין ע"ש, וע' בערך ש"י (בסי' תרצ"ה) שמוכיח מזה שא"צ שיהי' מאכל שעולה על שלחן מלכים, דהא שלחו קמח מחטים קלויים שבזה כתב הרמב"ם (בהל' מאכלות אסורות פ"ז הי"ז) שאינו עולה על שלחן מלכים.

[יב] ט"ז (סק"ד) בשם תרומת הדשן, שכתב ד"מנות" נקרא רק מידי דאכילה ע"ש (והגר"א ציין למשנה במס' ביצה דף י"ד ע"ב ע"ש, וגם בבאה"ט (סק"ז) הביא מקודם משו"ת הלכות קטנות (ח"י"ב סי' קס"ג) דמעות וכסות וכלים שיכול למכרם מיד לקנות לצורך הסעודה יצא, אבל סיים הבאה"ט מיד אהרן דמתה"ד הנ"ל לא משמע כן, וכ"כ בשו"ת שבט סופר (אורח חיים סימן כ"ג) דאף לטעם כדי להרבות ריעות י"ל דדוקא מיני מאכל ומשתה יוצא דיותר יש חבה וריעות ע"י מיני מאכל דמקרב הנאייתהו עיי"ש, וכ"פ הדרך החיים והדע"ת (סי' תרצ"ה), [המגן אברהם (סימן תרצ"ו ס"ק י"א) הביא ס"ח ששם משמע שעכ"פ במעות יכולין לקיים מצות משלוח מנות, וז"ל מי שמת אביו בפורים לשנה הבאה ישלח מנות ובאותו שנה ישלח מעות או בשר לעניים רק לא תפנוקים העשוים לשמחה וכל דבר של שמחה לא ישלח ולא ישלחו לו עכ"ל, אכן לדינא נראה להחמיר דבתה"ד הנ"ל מוכח להדיא שגם במעות אינו יוצא, וגם אפשר לומר שס"ח דאבל קאי על מתנות לאביונים אף שהיא דוחק מ"מ נראה דצ"ל כן כיון דהמג"א (סי' תרצ"ה סקי"א) כ' דאפילו בשר חי אינו יוצא וא"כ כ"ש מעות].

חידושי תורה ולפי הנתבאר לכאו' יוצא שגם בדברי תורה אינו יוצא, וכ"כ בשו"ת משפטיך ליעקב (או"ח סי' ס"א) ועיי"ש שכ' דאפילו לטעם כדי להרבות ריעות צריך דבר מאכל דוקא, ומה שכ' הרמ"א בהקדמת ספרו מחיר יין שבשנת שט"ז היתה מגפה בקראקא והוא עם משפחתו ברחו מהעיר והתגוררו בשידלוב, מפני שלא היה לו מה לשלוח לאביו משלוח מנות חיבר פי' למגילת אסתר בשם מחיר יין ושלחו לאביו בפורים, עיי"ש, י"ל דמודי דאינו יוצא בזה רק מפני שלא היה לו מה לשלוח שלח ד"ת לכבוד אביו.

בגדים לנשים דבר חידוש כתב בשו"ת בית שערים (חלק אורח חיים סימן ש"פ) דבפסחים (דף ק"ט) מבואר דאנשים בראוי להם ביין ונשים בראוי להם בבבל בבגדי צבעונים וב"א בבגדי פשתן מגוהצים, ע"כ אפשר לקיים המצוה בבגדים בין לטעם תה"ד להשלים חסרון חבירו כדי לקיים מצות שמחה, ובין לטעם מנות הלוי משום חיבה וריעות, והא דכתיב מנות דהוא מידי דמיכלי ומישתי כמ"ש תה"ד הנ"ל היינו באיש דוקא עיי"ש, ובפנים סתמנו כפשטות הפוסקים שגם נשים צריכין לתת דוקא מידי דאכילה.

ו) יזהר שכל אחד מב׳ המאכלים, יהי׳ בכמותו כשיעור שראוי לכבד בו חבירו באותו העיר[יז], [כגון אם משלח אגוזים, לא סגי כשמשלח שנים או שלשה אגוזים, רק כפי שיעור שראוי לכבד לאדם כשרוצה ליתן לו אגוזים].

ז) וגם המשקה יהי׳ כשיעור שראוי לכבד בו אדם וכנ״ל, ויין שרף סגי בפחות מרביעית[יח], [כגון הבאטלע״ך הקטנים של יי״ש הנמכר בחנותים] שבשיעור זה הדרך לכבד בו אדם, אבל לא יקח באטלע״ך הללו וימלא אותם עם יין דבזה צריך שיהי׳ כשיעור כוס מלא יין[יט].

ח) אע״פ שיוצא ידי חובתו בכל מין מאכל ששולח, מ״מ ראוי להדר שעכ״פ פעם אחד ישלח שני מאכלים חשובים ויקרות הערך, כל אחד כפי אשר חננו ה׳[יט].

זמן נתינת משלוח מנות

ט) אין יוצאין מצות משלוח מנות אלא ביום פורים ולא בליל פורים, וכ״ש שאין יוצאין יום או יומים לפני פורים[כ].

י) אבל יכול ליתן המשלוח מנות לשליח קודם הפורים והשליח יתנו לחבירו ביום הפורים[כא].

יא) ואם השליח נתן המשלוח מנות לחבירו אחר פורים, אף שהוא נתנו להשליח בעצם יום הפורים לא יצא[כב].

משלוח מנות על ידי שליח

יב) יש להדר לשלוח המנות בפורים על ידי שליח דוקא[כג], לפי שתכלית כוונת מצוה זו היא לקרב הלבבות ויותר דרך כבוד כשמשלחו ע״י שליח שזה אות זכרון שדעתו עליו אף שאינו רואהו ועי״ז ניכר האהבה יותר[כא].

יג) ואף שיש הידור לשלוח ע״י שליח מ״מ מותר לשלוח לכתחילה ע״י קטן או ע״י גוי [אף שאינם בר שליחות][כב].

יד) ולפי הנתבאר אתיא שיוצאין מצות משלוח מנות כששולח המנות איזה ימים קודם הפורים ע״י u.p.s. פעדעק״ס וכדו׳.

ידיעת שם המשלח

טו) השולח משלוח מנות יזהר שחבירו ידע מי ששלח לו המנות, שאם אין המקבל יודע מי שלח לו דעת הרבה פוסקים שלא יצא ידי חובתו[כג].

טז) ומצוי הרבה פעמים ששולחין המנות עם ילדים שמכסים פניהם (פארשטעל״ט) ואינם רוצים להודיע שמם, וכן מצוי להיפך שמחמת טירדת היום אין המקבל משים לב מי ששלח לו המנות, או שאחד מב״ב הקטנים מקבלים המנות בלי להודיע לאביו או לאמו שפלוני שלח משלוח מנות, ולפי הנתבאר דעת הרבה פוסקים דאין יוצאין בזה, לכן נכון להדביק נייר או סטיקע״ר וכדו׳ עם שם המשלח על המשלוח מנות, כדי שהמקבל יוכל לראות אח״כ מי ששלחו לו[כד].

חבירו אינו בביתו

יז) אם שלח משלוח מנות לחבירו וחבירו אינו בביתו ומניחו אצל הדלת, אם יודע שחבירו יחזור לביתו מבעוד יום יצא[כה], [ובתנאי שיזהר שיהא שם המשלח על המשלוח מנות או שיודיע לחבירו ע״י הטעלעפאו״ן].

יח) אבל אם אינו בעיר ויודע שלא יבא עוד היום לביתו, לא מהני מה שהניחו אצל הדלת, ולא יצא ידי חובתו[כו], [וטוב שבכה״ג יודיע לחבירו ע״י הטעלעפאו״ן שהניח המשלוח מנות אצל הדלת שאז י״א שיצא[כז]].

==========

[יז] זהו לשון הפמ״ג (בספרו ראש יוסף עמ״ס מגילה דף ז׳ ע״א), וכ״כ ג״כ במשבצות זהב (סק״ד) שיהי׳ ראוי להתכבד כפי המקום והזמן, וכ״כ בא״א מבוטשאטש (מהד״ת) ״מנות״ משמע שצריך להיות מנה חשובה בגדר חתיכה הראוי׳ להתכבד, מה שרגילין ליתן לאחד כשמחלקין לרבים, וכן בשיעור שתי׳ כשמכבדין לאחד בשתי׳ ע״ש עוד, וע״ע בשו״ת זרע יעקב (סוס״י י״א – ע׳ בשע״ת בסי׳ תרצ״ד שדן בדבריו לענין מתנות לאביונים) דמשלוח מנות לא סגי בשיעור כזית, עיי״ש, וכ״פ הערוך השלחן (סעיף ט״ז) דמשלוח מנות אינו די בכזית או רביעית דבעינן מנה יפה דזהו לשון מנות וכ׳ ״ואלו ששולחין חתיכות קטנות לא יצאו ידי חובתן״ עכ״ל. ופשוט דהרבה חתיכות קטנות מצטרפין לשיעור (שו״ת התעוררות תשובה בדפו״ח סי׳ תצ״ו).

כששולח לעשיר ע״ בביאור הלכה (סימן תרצ״ה ד״ה חייב לשולח) שכ׳ בזה״ל הח״א הוכיח מן הירושלמי דאם שולח לעשיר דבר פחות אינו יוצא בזה ידי משלוח מנות וכן משמע בריטב״א לפי גירסא אחת שם בגמרא. אכן ש״פ לא הזכירו דבר זה ונכון ליזהר בזה לכתחלה עכ״ל, וכ״כ בחסד לאברהם (מהד״ת סי׳ פ״ג) משם הריטב״א שצריך שיהי׳ מתנה חשובה לפי ערך המקבל, אכן השדי חמד (מערכת פורים סי׳ ח׳) תמה על הח״א דבירושלמי מוכח להיפך שהעשיר אינו יוצא בדבר פחות וכנראה מהירושלמי דאזלינן בתר הנותן ולא בתר המקבל, אלא דסיים דאף שאין ללמוד דין זה מהירושלמי מ״מ אפשר לקיים דין זה מסברא דכיון שאין המקבל נהנה ממנו אין השליח יוצא עיי״ש.

[יח] שכן הדרך לכבד בנ״א בשיעור קטן, וכמ״ש הא״א מבוטשאטש (הנ״ל) דכל מאכל ומשקה משערין כפי מה שהוא, ומה שהוא ללפתן, י״ל שהשיעור הוא כפי משמתמשין לסעודה בינונית ע״ש.

[יט] וכנ״ל (הערה י״ג וי״ד) דצריך שיעור שמכבדין בו בני אדם.

[כ] כ״כ החיד״א בברכי יוסף (סי׳ תרצ״ה אות ד׳) בשם הראנ״ח וז״ל ״עיקר המצוה שיהיו המנות יקרות הערך ועריבות״, עכ״ד, (והוא מספר שדה יהושע על ירושלמי מס׳ מגילה דף י״ז ע״ב, ששם מעתיק לשון הראנ״ח באורך ומפרש כן בדברי הש״ס ע״ש), וכ״כ הבני יששכר בספרו ריח דודאים עמ״ס מגילה (בדף ז׳ ע״א אות ו׳) וז״ל מהראוי לשלוח כל אחד כפי אשר חננו ה׳ וכו׳ כיון דאנשי כנה״ג קראוהו מנות דרך חשיבות מחוייב לשלוח מעידיות דידי׳, הגם דיוצא ידי חובתו (אפ׳ בפחות הערך) עכ״ל.

ומה שכתבנו דסגי כששלוח כן לאחד, פשוט שבכך יוצא המצוה וכדלעיל בסעיף ב׳, וכ״כ בקיצור של״ה (על מס׳ מגילה ד״ה ולענין) שלכל הפחות לאחד ישלח שתי מנות יפים שהוא דרך כבוד ואם רוצה אח״כ לשלוח לכל ריעיו, יוכל לשלוח מה שירצה עכ״ד, וכ״כ ביוסף אומץ (סי׳ תתרצ״ט) עיי״ש.

מיני מתיקה למשלוח מנות ומה שנוהגין העולם לשלוח מיני מתוקה, כבר הובא מנהג זה בשיירי כנה״ג, הובא בכף החיים (סקמ״ח), והבני יששכר בריח דודאים (עמ״ס מגילה דף ז׳ ע״ב, אות ט׳) כתב ג״כ דמהראוי לשלוח מיני מתוקים כי אנשי כנה״ג קראו מנות מלשון מן אשר טעמו כצפיחית בדבש עיי״ש.

[יח] רמ״א (סימן תרצ״ה סעיף ד), והטעם כ׳ הגר״א (שם) לפי שנאמר לעשות אותם ״ימי״ משתה ושמחה ומשלוח מנות וכו׳, והלבושי שרד שם כ׳ הטעם שהביא המג״א (סי׳ תרצ״ד סק״א - לענין מתנות לאביונים) שמא המקבל יאכל את המנות לפני פורים ולא ישאר לו לסעודת פורים עיי״ש.

יח באה״ט (סק״ד) בשם ספר יד אהרן, וכ״כ בשו״ת מהרי״א (או״ח סי׳ ר״ד ור״ז), שו״ת בית שערים (חלק או״ח סימן שפ״א), אכן בשו״ת לבושי מרדכי (מהדו״ק סי׳ ק״ח) מפקפק הרבה ע״ז וכ׳ שגם דעת הפמ״ג מוכח להחמיר, וסיים שאין לסמוך על היתר זה רק בדר יחידי אם לקיים מצות משלוח מנות בעצם היום הפורים, וכ״פ להחמיר בשו״ת תורה לשמה (סימן קפ״ח) וכ׳ דתלוי בב׳ טעמים של משלוח מנות ולפי טעם של להרבות ריעות לא יצא עיי״ש [וכ״פ בערוה״ש סעיף י״ז אלא שצע״ק ממה שכ׳ בסעיף ט״ז ויש לישב ואכמ״ל], מ״מ לדינא כתבנו להקל כהמקילין הנ״ל, וכ״פ הגה״צ הדומ״ץ שליט״א בשו״ת אגלי דבש (ח״א סי׳ ס״ה אות י״ז).

נתנו בתנאי שלא יקנה אתו רק בפורים, הגה״צ הדומ״ץ שליט״א בשו״ת אגלי דבש (ח״א סי׳ ס״ה אות י״ז) הביא מחלוקת אחרונים כשנתן המנות לחבירו קודם הפורים בתנאי שלא יקנה אתו רק בפורים דבשו״ת כנף רננה (או״ח סי׳ פ״ז) פסק להקל ובשו״ת דבר אליהו (סי׳ ס״ט) נוטה להחמיר בזה עיי״ש.

יט פשוט, וכ״כ בשו״ת מהרי״א (סי׳ ר״ז), [אולם מש״כ שם שאם מזכה מתנותיו לחבירו ע״י אחר אפילו במקומו של הנותן ודאי זכין לאדם שלב״פ כאילו הזוכה הוא שליח לקבלה של חבירו רעהו או של האביון המקבל וכאילו הגיע מיד ליד המקבל יוצא י״ח המצוה אף שאין מגיע ליד האביון עד אחר זמן אחר הפורים, עכ״ל, זהו לכאו׳ רק לפי טעם של להרבות ריעות אבל לפי הטעם כדי לספק צרכי סעודת פורים פשוט דלא יצא, ואפילו לטעם כדי להרבות ריעות צ״ע קצת דהרי לא הרבה ריעות יודע מזה כלל, (וע״ע לקמן הערה ב״ג וכ״ו)].

[כ] בשו״ת בנין ציון (לבעל ערוך לנר - סימן מ״ד) הסתפק בזה שהרי נאמר ״משלוח מנות״ ומשמע דוקא על ידי שליחות, הובא ספיקתו באורחות חיים (סי׳ תרצ״ה סקי״א) ובמשנ״ב (סקי״ח) ועוד אחרונים, וכ״פ להחמיר לשלוח ע״י שליח דוקא במקור חיים (סי׳ תרצ״ד) וביפה ללב (סי׳ תרצ״ה אות י״ט), ובשו״ת התעוררות תשובה (בדפו״ח סי׳ תצ״ח).

אכן הא״א מבוטשאטש (סימן תרצ״ה) כתב, שודאי יוצא גם כשהביא על ידי עצמו, שאם נאמר שאינו יוצא אלא על ידי שליח, הרי קיימא לן שכל דבר שהוא אינו יכול לעשות, וכ״כ בשו״ת האלף לך שלמה (סימן שפ״ג). ולדינא ואף שעיקר כהמקילין, וכן משמע קצת בגמ׳ דהוי מחלפי סעודתייהו להדדי, מ״מ כתבנו שיש להדר לשלוח ע״י שליח דוקא, כדעת המחמירין הנ״ל, וגם בשו״ת מהרי״א (סי׳ ר״ז) ראיתי דאף שדעתו דיוצא כששולח בעצמו אעפ״כ כתב דיש ענין והידור מצוה לשלוח ע״י שליח דוקא.

[כא] כן ביאר מרן רביה״ק זי״ע (בשו״ת דברי יואל סי׳ ס״ד) דעת בנין ציון הנ״ל, וכעי״ז ביאור בשו״ת מהרי״א (סי׳ ר״ז), ועי׳ בשו״ת התעוררות תשובה (בדפו״ח סי׳ תצ״ח) שכ׳ טעם אחר.

[כב] שו״ת מהרי״א (סי׳ ר״ד ור״ז), וכ׳ שכ״כ בספר החיים (סי׳ תרצ״ה), וכ״כ בחידושי חתם סופר (גיטין כב:) ומבאר שם הטעם שרק בדבר שאדם צריך לעשות בעצמו אנו זקוקים לדיני שליחות כדי שייחשב כאילו הוא בעצמו עשה את הדבר, אבל במצות משלוח מנות שאין צריך שהוא יעשה את המצוה בעצמו אלא העיקר הוא שהמצוה תעשה, לזה מועיל גם קוף עיי״ש, [וסיים שם בזה״ל והבן זה כי כבר טעו בו גדולים וטובים ממני, ואולי כוונתו למה שכ׳ בליקוטי חבר בן חיים (ח״א ל״ו:) ששמע מהחת״ס שהגאון הרעק״א נסתפק בדין זה והחת״ס השיב לו כנ״ל], וע״ע בשו״ת אגלי דבש (ח״א סי׳ ס״ה אות ו׳) מש״כ בענין זה.

[כג] שו״ת כתב סופר (אורח חיים סימן קמ״א), עיי״ש שזה תלוי בב׳ טעמים של המצוה (ע׳ לעיל הערה ה׳) ודעתו דעיקר הטעם היא משום חיבה שלום וריעות שכן משמע לשון איש לרעהו, ושכן דעת רמ״א, ע״כ אינו יוצא כשאין המקבל יודע מי המשלח דאין שלוח כזה דרך חיבה וריעות ואינו מקרב לבבות עיי״ש, וכ״כ בנו בשו״ת התעוררות תשובה (בדפו״ח סי׳ תצ״ח) דדין זה תלוי בב׳ טעמים הנ״ל, וכ״נ דעת המהר״ם שיק (או״ח סי׳ שמ״א), וכ״נ דעת הערוה״ש (סעיף ט״ז).

[כד] וגם נכון שכל אחד ישתדל לראות מזמן לזמן מי ששלח משלוח מנות ועי״ז יתרבה החיבה והריעות שידע מי ששלח לו, דאם לא יסתכל מזמן לזמן אפשר שיאכלוהו ב״ב, ואף אם היה נכתב עליו שם המשלח אעפ״כ לא יודע לו כלל שחבירו שלח לו מנות, ונמצא שחבירו לא יצא המצוה לדעת הרמ״א ורוב פוסקים.

[כה] ערוך השולחן (סימן תרצ״ה סעיף ט״ז).

[כו] לא מיבעא לטעם של תרה״ד שהיא כדי לספק צרכי סעודת פורים הא כאן שלא יגיע לביתו עד הלילה בודאי דלא יצא, אלא גם לטעם של מנות הלוי שבא להרבות ריעות מ״מ באופן זה שחבירו לא יודע מזה כלל עד הלילה הרי לא הרבה ריעות בעצימו של פורים ולא יצא, וכ״פ ערוך השולחן (שם), וכ״פ הגה״צ הדומ״ץ שליט״א בשו״ת אגלי דבש (ח״א סי׳ ס״ה אות י״ד) [עי׳ לעיל (הערה י״ט) דעת שו״ת מהרי״א בענין זה].

[כז] הנה לטעם של תרה״ד שהיא כדי לספק צרכי סעודת פורים, לכאורה אף שהודיע לחבירו שהניחו אצל הדלת מ״מ כיון שלא יגיע לביתו עד הלילה וא״א להנות ממנו לסעודת פורים דלא יצא, אבל לטעם של מנות הלוי שבא להרבות ריעות י״ל דיצא דכיון שהודיע לו שהניחו אצל ביתו הרי הרבה אהבה וריעות, [אלא דיש לעיין דאם הניחו בחצר שאינו משתמרת שאינו קונה א״כ י״ל שאינו יוצא אף לפי הטעם של מנות הלוי וצ״ע].

יט) ואם אחד מב"ב נשתייר בתוך ביתו ומקבל המנות ומודיע לאביו ע"י הטעלעפאו"ן שפלוני שלח משלוח מנות, יש לומר דלכו"ע יוצאין אף שחבירו לא יחזור לביתו עד הלילה[כח].

נשים

כ) גם נשים ובתולות גדולות מחוייבין ליתן משלוח מנות[כט].

כא) איש לא ישלח משלוח מנות לאשה, וכן להיפך אשה לא תשלח משלוח מנות לאיש, אלא איש ישלח לאיש ואשה לאשה[ל].

קטנים

כב) וכן בניו ובנותיו הקטנים המחוייבים בחינוך יש להחמיר לחנכם ליתן משלוח מנות בעצמם[לא].

בחורים

כג) בחורים ההולכים לקבץ מעות צריכין להזהר מאוד שלא לשכוח מעיקר מצות היום ויתנו משלוח מנות לחבירם, [ואדרבה צריכין ליזהר יותר בדינים אלו מכיון בדינים אלו מכיון שאין שולחין להרבה בני אדם] ואם אין להם מנות יכולין להקל ששני חברים יחלפו סעודתם זה לזה[לב].

אבל

כד) אין לשלוח משלוח מנות לאבל בתוך י"ב חודש[לג], ואם שלחו לו מותר לקבלו[לד].

כה) מ"מ אף כשהאשה אבלה ל"ע מותר לחבריו לשלוח לו משלוח מנות, וכן להיפך כשהאיש אבל מותרים לשלוח לאשתו[לה].

כו) מותר לשלוח משלוח מנות ומעות פורים לרב או מו"ץ אף שהם אבלים[לו].

כז) אבל ל"ע חייב לשלוח משלוח מנות[1] אבל לא ישלח תפנוקים העשוים לשמחה[לז].

כח) כשהבעל אבל ל"ע מותר לאשתו לשלוח לחברותיה מעדנים יקרים העשוים לשמחה[לח].

==========

[כח] דגם לטעם של תרה"ד שהיא כדי לספק צרכי סעודת פורים, י"ל דסגי לספק צרכי סעודה לב"ב של חבירו, וכן נראה מערוך השולחן הנ"ל.

[כט] רמ"א (ס"ס תרצ"ה) וכ"כ שאר אחרונים דלא כפר"ח, וע"ע מש"כ הגה"צ הדומ"ץ שליט"א בשו"ת אגלי דבש (ח"א סי' ס"ד אות ה') בענין זה.

[ל] רמ"א (ס"ס תרצ"ה), והטעם שלא יבוא איש לשלוח מנות לאלמנה או לפנויה, ויאמרו הרואים שכבר קידשה ואלו הן הסבלונות ששולח כדרך חתן השולח סבלונות לארוסתו ויבואו לחשש קידושין, ועוד טעם כתבו הפוסקים דאסור משום קירוב הדעת (שו"ת שבות יעקב ח"א סימן מ"א, וערוה"ש סעיף י"ח), ולאחותו וכדו' פשוט דמותר לשלוח דליכא ב' חששות הנ"ל, וכ"פ בשו"ת התעוררת תשובה (בדפו"ח סוף ח"ג בהגהות לשו"ע סי' תרצ"ה).

[לא] פמ"ג (א"א סי' תרצ"ה ס"ק י"ד).

[לב] שו"ע (סי' תרצ"ה ס"ד).

[לג] רמ"א (סי' תרצ"ו ס"ו) וכ"כ שאר אחרונים.

[לד] שו"ת כתב סופר (אורח חיים סימן קמ"א).

[לה] פשוט.

[לו] שו"ת דברי מלכיאל (ח"ה סי' רל"ז) משום דהוי רק כפריעות חוב והוא דבר האבוד, וכ"כ בשו"ת תשובות והנהגות (ח"א סי' תרצ"ב) דאף דעיקר היא המעות אעפ"כ מותר לתת גם משלוח מנות כדי שיהא בדרך כבוד עיי"ש.

[לז] שו"ע (סי' תרצ"ו ס"ו).

[לח] מגן אברהם (סימן תרצ"ו ס"ק י"א).

[לט] פשוט.

לע"נ האשה החשובה מרת אסתר ב"ר משה ע"ה - נפטרה ט' אדר ב' שנת תשע"א לפ"ק - הונצח ע"י משפחתה

דברות קודש

מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

לפורים

נתפרסם ע"י ועד להוצאת ספרי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

במסכת מגילה (דף יג:) אמר ריש לקיש, גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל, לפיכך הקדים שקליהם לשקליו, וראוי להבין במה היה יפה כחם של שקלי ישראל לדחות גזירתו של המן.

וי"ל על פי מה שכתב בבני יששכר (אדר מאמר ד אות ב) בשם הקדמונים, שהשנה ההיא שגזר המן הגזירה על ישראל בי"ג אדר אקלע יום י"ג אדר בשבת, עי"ש בדבריו. ולפי זה עלתה בלבי לחקור, איך קבע מרדכי הצדיק לכתחילה אשר ביום ההוא שחל בשבת יצאו למלחמה נגד אויביהם, הא יש בו משום חילול שבת.

אמנם י"ל על פי מה דקי"ל (שבת קז:) הצד נחש בשבת בשביל שלא ישכנו פטור, משום דהוי מלאכה שאין צריכה לגופה. והכי נמי בזה, עצם המלחמה היתה להקהל ולעמוד על נפשם, כדי שלא ישלטו בהם האויבים, ובאופן זה היה מותר דהוי מלאכה שאין צריך לגופה.

והנה נתקשו המפרשים (פנים יפות פ' בשלח) איך שמרו האבות את השבת קודם מתן תורה, הא קי"ל (סנהדרין נח:) עכו"ם ששבת חייב מיתה, שנאמר (בראשית ח כב) יום ולילה לא ישבותו. ואם היה להם חומרות בני נח, הרי עברו על הך ציווי דיום ולילה לא ישבותו. ותירץ הגאון רבי יוסף ענגיל זללה"ה בספרו בית האוצר (מערכת אבות אות כב) שעשו מלאכה שאינה צריכה לגופה, דלגבי שבת פטורין עליה לרבי שמעון משום דבעינן מלאכת מחשבת (שבת צו.), אבל לגבי מצות בני נח דכתיב רק לא ישבות, כיון דשביתה לא הוי, על כן פטורין, עכ"ד. ואם כן לשיטת יוסף הצדיק דס"ל דקודם מתן תורה היה להם דין בני נח לחומרא כמבואר בפרשת דרכים (דרוש א), צריך לומר שעשו בשבת מלאכה שאין צריך לגופה, והיינו כרבי שמעון דס"ל מלאכה שאין צריך לגופה פטור, והשבטים שחלקו עליו ס"ל הלכה כרבי יהודה דמלאכה שאין צריך לגופה חייב, ועל כרחך שהיה להם דין ישראל לקולא, ולא הוצרכו לעשות מלאכה כלל.

ובזה יתבאר הגמרא גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל, ויגזר אומר להשמיד להרוג ולאבד ביום שלשה עשר שחל בשבת, ולכאורה איך יוכלו להפוך הגזירה לצאת למלחמה ביום שבת קודש, לפיכך הקדים שקליהן לשקליו, ומצות מחצית השקל בא לכפר חטא מכירת יוסף (תנחומא תשא ס"י), שמע מינה דהצדק עם יוסף שהיה להם קודם מתן תורה דין בני נח, ועשו בשבת מלאכה שאין צריך לגופה, דהלכה כרבי שמעון דפוטר במלאכה שאין צריך לגופה, אם כן גם בשבת קודש יוכלו להרגם להקהל ולעמוד על נפשם.

אמנם זה זמן כביר שנסתפק לי בהא מילתא, דלפי מה שהסכימו האחרונים (פנים יפות פ' נח) שאצל בני נח הלילה הולך אחר היום ואצל ישראל היום הולך אחר הלילה, אם כן גזירת המן הרשע לאבדם ביום אחד בשלשה עשר לחדש שנים עשר הוא חדש אדר, ודאי היתה גזירתו כדיני בני נח דהלילה הולך אחר היום שלפניו, אמנם כשנהפך פור המן לפורינו ונצמח לנו ישועה, ונקבע אותו יום להקהל ולעמוד על נפשם, יש לחקור אם הישועה היתה ביום י"ג ולילה שלפניו כדין ישראל, או ביום י"ג ולילה שלאחריו ליל י"ד כדין בני נח. ואולי יש לומר כי מה שהרגו ביום י"ג את אויביהם, היינו במוצאי שבת קודש שהוא הלילה שלאחר י"ג, דבדין בני נח עדיין שייך ליום שלפניו יום י"ג, ואזלו לחומרא להרגם בלילה שלאחריו בדין בני נח, דוגמת הגזירה שהיתה לפי דיני בני נח.

ועל פי זה יש לפרש מה שנוהגין למשוך סעודת פורים בליל ט"ו, דוגמת הנס שהיתה כמו הגזירה ביום י"ג ולילה שלאחריו, וגם הישועה היתה באופן זה ונוח בארבעה עשר ובלילה שלאחריו ועשה אותו יום משתה ושמחה.

ובזה יל"פ מאמרם במס' מגילה (דף ז:) מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, והכוונה בזה שיתבשם האדם כל כך מעצם הנס עד שישמח גם בליל ט"ו, והיינו דלא ידע בין ארור המן, אם שמחתו גם בלילה שלאחריו כדין בני נח דהלילה הולך אחר היום, לברוך מרדכי שתהיה שמחתו רק ביום כדין ישראל שהיום הולך אחר הלילה, כי כל כך ישמח בפורים, עד שמעצמו יומשך שמחתו גם בלילה שלאחריו.

שמחה של התרוממות

ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר, אורה איז תורה, נעבן דעם שטייט שמחה, נאכדעם שטייט ששון איז מילה, און ויקר איז תפילין, מ'זעהט א דבר הלמד מענינו.

די וועלט זאגט א ווערטל, ס'האט איינער אמאל געפרעגט וואס איז טייטשט ותמגר, האט ער געזאגט איך ווייס נישט פונקטליך, איך זעה נאר ווער די שכנים זענען, ס'איז ותשבר ותמגר ותכלם ותשפילם ותכניעם, פארשטייט מען וואס דאס מיינט. יעדע זאך דארף מען קוקן ווער דער שכן איז.

ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר, ווער איז דער שכן פון שמחה, דער שכן איז אורה דאס איז תורה, דער שכן איז מילה, דער שכן איז תפילין, צווישן די, דארט געפינט זיך דאס אריין. **דאס מיינט צו זאגען אז שמחה דאס איז א געהויבענקייט און א הייליגקייט, שמחה איז נישט א צולאזענקייט דאס איז נישט א הוללות, פונקט ווי יעדער איינער פארשטיין אז תפילין איז הייליג, ס'איז נישט עפעס אנדערש נאר הייליגקייט, תורה הקדושה איז כולו הייליגקייט, שמחה אין פורים איז אויך כולו הייליגקייט, א געהויבענקייט, שמחה של מצוה.**

פורים גייען בחורים ארום נאך געלט, ס'איז א געוואלדיגע ענין צו גיין נאך געלט א גאנץ יאר, און מכל שכן אום פורים.

דער הייליגער דברי חיים ז"ל האט געפירט פורים טיש, וואס דאס איז דאך געווען שולחן דומה למזבח, ער איז אריינגעקומען פורים צום טיש און ער האט געזעהן יונגעלייט שטיין פורים ביים טיש, האט ער זיך געבייזערט, יונגעלייט זענען פורים ביים טיש?, יונגעלייט דארפן גיין נאך געלט פורים, וואס טוהן זיי דא?.

דאס איז פארשטייט זיך ביי בחורים אויך געזאגט געווארן, פורים דארף מען גיין נאך געלט, אבער ווען מ'גייט נאך געלט, דארף מען וויסן, אז ווען מ'גייט נאך געלט איז מען א שליח מצוה, ס'איז אויך חובת היום עוסק צו זיין אין דעם ענין פון מתנות לאביונים, דאס איז אלעס מצוות ומעש"ט, ממילא דארף דאס צו זיין מיט א געהויבענקייט, אזוי ווי א איד טוהט א מצוה.

ס'איז א פלא פון א לשון פון א גמרא, היינו טעמא דשופר היינו טעמא דמגילה, די גמרא איז עפעס מדמה שופר מיט מגילה, דעם טאג וואס מ'בלאזט שופר, דעם הייליגן טאג ראש השנה, **פארשטייט יעדער איינער ס'איז א טאג פיל מיט יראה, פיל מיט ערנסקייט, קיינער וועט נישט מאכן קיין ליצנות ראש השנה,** היינו טעמא דשופר היינו טעמא דמגילה, דאס איז די זעלבע טעם, **די זעלבע טעם וואס א איד שפירט אין שופר דארף ער שפירן אין די מגילה, ס'דארף זיין א ערנסטע טאג, זיך אויפפירן מיט א ערליכע התנהגות מיט א הייליגע התנהגות.**

התעוררות והתחזקות לימי הפורים

(המשך מעמוד ג)

עת רקוד

אם כי בכל ימות מועדי השנה רואים על האדם הישראלי את גודל שמחתו בה׳ ובמצוותיו הק׳, הרי כאשר מגיע האי יומא קדישתא יום הפורים כאשר שם שמים מתאהב וקיימו וקבלו בני ישראל את התורה מחדש, אז מתעלה האיש הישראלי עשר מעלות בשמחת המצוה ועולה ורוק"ד הוא ברוב אונים ואמיץ כוח, בשמחת קדושת היום כי הוא נורא ואיום, מפזזים ומכרכרים בכל כוחם ואונם למעלה מכוחות אנוש. - פעם בסעודת פורים במשתה היין שתה הקדושת יו"ט יין לבסומי לקיים מצות היום, ואחר המשתה לקחוהו שני משמשים והעלוהו לחדרו, והשכיבוהו על הקאנאפע שינוח קצת מעבודת היום, אבל הקדושת יו"ט **קם על רגליו והתחיל לרקוד ולזמר ״אשרי איש שלא ישכחך ובן אדם יתאמץ בך׳, והיה רוקד ומפזז ומכרכר למעלה מכוחותיו עד שנפל על הקנאפע מחוסר אונים**, ושכב כמה מינוטן, ואח"כ קם שנית לרקוד ולזמר את הפסוק כנ"ל, כן היה כמה פעמים עד שהרגיש אפיסת הכוחות ואז השכיב את עצמו לנוח קצת (קונטרס דברי יואל במנהגים). - אשר ע"כ נגילה ונשמחה ביום הקדוש הזה, **"והתעוררות תשובה הבאה מחמת שמחה וריקודין של שמחה ומצוה יותר גדול ממעלת התשובה הבאה ע"י בכיה"** (בית אהרן), "בשמך יגילו כל היום ר"ת בכיה, להודיע ולהגלות **דבכיה הבאה מבחינת יגולון בחינת השמחה פועל יותר מבכיה הבאה מחמת דאגה ואנחה"** (ליקוטי מהר"ן), ובפרט שענין הריקוד הוא המעלה הגדולה ביורת השייך בשמחה כי **"אין כניעתך בימי התענית מביאך לקרבה רבה יותר לאלקים משמחתך בשבתות ומועדים...** ואם תגדל שמחתך עד שהיא תלביש צורת ניגון וריקוד **דע כי הריקוד והניגון הם עבודה לאלוקים והדבקות בו**" (כוזרי דף קכט). - ובפרט ביום הזה **"דע"י הריקודין של פורים מתקנין בחינת הרגלים שיש בו אץ ברגלים חוטא**, ומה שפגם בירכים ג"כ נתקנו ונשלם כל הקומה שלימה" (שארית ישראל שער הזמנים ט׳ ע"א). "וכמו"כ **תכלית הרקידה בשמחה של מצוה הוא שיברורו את עצמם היטב** (מ׳זאל זיך גוט דורכזיפן) ולזרוק ולרחק מתוך עצמו את הפסולת והרע וישאר אך האוכל והטוב, וע"כ הוא נקרא ג"כ בשם רקידה, **וצריך לכוון לזה בשעת הרקידה שיוברר האוכל מתוך הפסולת וישאר אך טוב.** והנה החטא הידוע רח"ל הוא ע"י כח כל האיברים ונעשו כולם פגומים ח"ו וע"כ קשה התשובה בזה, ולפי"ז יתכן **דריקוד של מצוה שהוא ג"כ עם כל הגוף וכל האברים יחד ג"כ הוי תיקון אף לחטא זה"** (דברי יואל שמח"ת).

"שמעתי אומרים בשם הה"ק **הרבי ר׳ אלימלך ז"ל** על מאמרם ז"ל (ר"ה טז) חייב אדם לטהר את עצמו ברגל, הכוונה הוא [שיטהר עצמו ע"] שירקד ברגליו (חמדה גנוזה). אף גם הרה"ק רבי איציקל מפשעווארסק זי"ע העיד מה שהיה פעם עד ראי׳ אצל הרה"ק מציעשינוב זי"ע, שבליל ש"ק אחר עריכת השלחן רקדו החסידם, ומו"ח זצ"ל היה לו מיחוש על רגלו והיה קשה לו לרקוד, אמר לו הגה"ק מציעשנוב בלשונו: **אין גיהנום, אז מען שמייסט, און מען זאגט אז מען האט געטאנצט צווישן אידן, שמייסט מען ווייניגער** (י"ג אורות). ובמיוחד ביום הזה שיש לנו הזכי׳ הגדולה אשר **"מרדכי הוא בחי׳ בעל השמחה של פורים, והוא בכבודו ובעצמו בא לשמח את כל יהודי, שרק רוצה להיות שמח"** (רב ייבי מאוסטראה).

וע"י הריקוד הקדוש הזו זוכין מנו להתקדש וליטהר במקוה של הקב"ה, כמו"ש הרה"ק הרבי מלובלין זי"ע כי **עיקר טבילה בנורא בהתלהבות השיר הוא כמו בנורא** (דברי אמת, תרומה). וכידוע שהרה"ק בעל אהבת שלום בעת הריקודין כפף ראשו בתוך העיגול ואמר עכשיו טבלתי במקוה השי"ת כדכתיב מקוה ישראל ה׳ (עי׳ אהבת שלום כי תשא). לזה אנו מרקדים וקופצים כאילים ומגביהין עצמינו למעלה למעלה, וכונתינו בזה להתפלל להשי"ת שיקנה אותנו ע"י קנין הגבהה, דקיי"ל דהגבהה קונה אפילו באותו רשות שהוא שם וא"צ להוציא מרשות לרשות, **וע"י רקידתינו יקנה אותנו הקב"ה וימשיך אותנו לצאת מבחי׳ התשובה מיראה לבחי׳ תשובה מאהבה** (דברי יואל שמחת תורה תשי"ב). - וביאר רביה"ק הדברי יואל זי"ע "והטעם מדוע לא קבעו את פורים ליו"ט כמו שאר הימים טובים, מפני שאם היה נקבע ליו"ט גמור אז היה קודש וא"א להשפיע רק דברים רוחנים וחכמינו ז"ל רצו שיהיה איזה יו"ט להשפיע גם דברים גשמים" (דברי יואל פורים תשי"ב).

ולסיומא דמילתא נביא דברי קודש של הקדושת לוי, "והרי זה דומה למלך שפתח שערי אוצרותיו ביום אחד בשנה ובאותו היום כל הרוצה ליקח מאוצרות המלך את שנפשו חפץ יקח, **ואוי לכסיל אשר בזה היום ששערי אוצרות המלך נפתחים ולא פנה עליהם רק ישן כל היום**, לכן בשבת ויו"ט ראוי כל האדם לשמוח בעבודתו ולא בהבלי עולם רק בעבודת השי"ת ב"ה ישמח כל היום" (קדושה שניה חנוכה), וידוע **מהבעש"ט הק׳ זי"ע** על המשל הנ"ל **דמי שהוא חכם מבקש רק שינתן לו רשות לדבר עם המלך בכל יום שעה אחת**, ונמצא כי הוא ביקש יותר מכולם, **כי אם ידבר אל המלך בכל עת ממילא יתמלא לו כל בקשותיו שיצטרך כי כלום חסר מבית המלך**. וז"ש ״ויאמר המלך׳ ר"ל הקב"ה מלך העולם, ״לאסתר המלכה׳ ר"ל אל הכנסת ישראל שנקראת אסתר המלכה כנודע, ״מה שאלתך וגו׳, ותען אסתר ותאמר, ר"ל **דכנס"י משיבה ״שאלתי׳ הוא ״בקשתי׳ שאוכל לבקש תמיד מלפני המלך מלכי המלכים תמיד, זה כל שאלתי** (אמרי יוסף). וע"י עבודתינו ותפלתינו ביום הקדוש נזכה לקבל פני משיח צדקנו בב"א.

בשבילי הלכה

בירורי הלכות, נערך ונסדר ע"י מערכת **"בית וועד לחכמים"** שע"י **מבצר הכוללים קרית יואל**
והיו למראה עיניו של הגה"צ דומ"ץ קרית יואל שליט"א

להערות והארות: 845 662 4936 או ע"י הפעקס: 845 781 7213

דינים הנוגעים לפורים שחל ביום א׳

- דיני תפלה וברהמ"ז לשבת ולמוצש"ק -

א) בשבת זו אין אומרים אב הרחמים אחר קריאת התורה[1], וכן אין אומרים צדקתך במנחה[2].

ב) אם נמשכה הסעודה שלישית עד הערב ואפילו אם אכל פת בלילה אעפ"כ לא יאמר על הניסים בברכת המזון[3] [רק רצה].

ג) במוצש"ק כשמביאין המגילה לביהמ"ד יזהר לומר מקודם "ברוך המבדיל בין קודש לחול"[4].

ד) לכתחלה יברך ברכת המזון קודם שאומר "ברוך המבדיל", ובדיעבד אם אמר "ברוך המבדיל" בתוך סעודתו לא יאמר רצה בברכת המזון[5].

ה) בתפלת ערבית אומרים "אתה חוננתנו" ו"על הניסים", ואם שכח לומר על הניסים ונזכר קודם השם של סיום הברכה יחזור, אבל אם כבר אמר ה׳ של סיום הברכה לא יחזור[6], אלא בגמר התפילה קודם יהיו לרצון השני [שקודם עושה שלום] יאמר "הרחמן יעשה לנו ניסים ונפלאות כשם שעשית" וכו׳ בימי מרדכי וכו׳[7].

ו) אחר שמו"ע אומר הש"ץ קדיש שלם עם תתקבל[8], ואח"כ קורין המגילה ואח"כ אומרים ויהי נועם ואתה קדוש ואח"כ אומר הש"ץ קדיש שלם בלי תתקבל[9].

ז) קורין המגילה לפני הבדלה[10], אבל אח"כ כשחוזר וקורא המגילה לבני ביתו יעשה הבדלה לפני קריאת המגילה[11].

ח) אומרים "ויתן לך" כמו בכל מוצש"ק[12], וכן המנהג לזמר זמירות של מוצש"ק בסעודת הלילה[13].

- דיני טלטול והכנה -

ט) מותר לטלטל המגילה בשבת [ודינו ככתבי הקודש שמותר לטלטלו אפילו שלא לצורך כלל][14].

י) מי שקורא המגילה בלילה מותר לחזור על המגילה עם הנקודות והטעמים (פארקוק"ן) בשבת[15] [וליכא איסור הכנה בזה] אבל לא יאמר שחוזר על המגילה כדי שיוכל לקרות בלילה[16].

יא) אסור להביא המגילה לבית המדרש אפילו במקום שיש עירוב משום איסור הכנה, ויש להחמיר שלא להביאה אפילו ע"י קטן אלא יביאו לביהמ"ד בלילה לפני מעריב או בערב שבת[17].

יב) מותר לטלטל וללבוש בשבת בגדים המיוחדים לפורים [קאסטיומ"ס]", ולענין ללבוש וטלטול מאס"ק עי׳ בהערה[18].

יג) לא יאמר לילדיו שב"ק אחה"צ שילכו לישן כדי שלא יהי׳ עייפים לסעודת ליל פורים, שמראה שמה שמצוה להם לישן הוא בשביל החול, אלא יאמר להם שילכו לישן כי שבת היום[19].

==========

א) דרך החיים, וע"ע במג"א (סי׳ תרפ"ה) ובשערי אפרים (שער ר׳ סעיף כ"ח).

ב) עי׳ בשו"ע (סי׳ רצ"ב סעיף ב׳) ובמג"א (שם סק"ג) ובשו"ע (סי׳ קל"א סעיף י׳).

ג) עי׳ במג"א (סי׳ תי"ט סק"א) לענין חנוכה דכיון שאינו אלא רשות אין לאומרה ה"ה לענין פורים, וע"ע בתניא (סי׳ קפ"ח סעיף י"ד).

ד) במקום שאין עירוב פשוט דצריך לומר "ברוך המבדיל" כמבואר בשו"ע (סי׳ רצ"ט סעיף י׳), אבל במקום שיש עירוב שהאיסור בשבת הוא רק משום איסור הכנה י"ל שאין צריך לומר בשביל זה "ברוך המבדיל", וכן מבואר להדיא בא"ר (סי׳ רצ"ט ס"ק כ"ב) לענין הכנת יין ביו"ט שני לצורך קידוש הו"ד בשע"ת (שם סק"ב), ולא מסתבר לחלק בין יו"ט ראשון לשני לבין שבת לחול, ומ"מ בפנים לא כתבנו חילוק בין מקום שיש עירוב או לא מכיון דבדרך כלל בלא"ה עושין מלאכות בעת הבאת המגילה, כגון לדלוק או לכבות לעקטע"ר וכדו׳, ע"כ טוב שגם במקום שיש עירוב יאמר ברוך המבדיל.

ה) עי׳ במג"א (ס"ס רס"ג) דנסתפק במי שאמר ברוך המבדיל אי יכול לומר רצה, ולדינא יש בזה מחלוקת אחרונים דא"ר (סי׳ רצ"ט סק"ט) וחיי"א (כלל מ"ז דין כ"ד) הכריעו שיזכיר רצה, אבל התניא (ס"ס קפ"ח) ובהגהות חת"ס (ס"ס רס"ג) ובערוה"ש (סי׳ רפ"ח סעיף כ"ג) כתבו שלא יזכיר וכן כתבנו בפנים, ועכ"פ לכתחלה בודאי נכון להזהר שלא יאמר ברוך המבדיל באמצע סעודתו כדי שלא יכנס בספיקו של המג"א, ועוד אפילו כשבורר שאין לומר ההזכה, מ"מ אין כדאי להפסיד לכתחילה ההזכה (עי׳ במג"א סי׳ תרצ"ה סק"ט).

ו) רמ"א (סי׳ תרצ"ג סעיף ב׳).

ז) טו"ז (סי׳ תרפ"ב סק"ג) א"ר (שם סק"ה) לענין חנוכה, ובפמ"ג (א"א סי׳ תרצ"ג סק"א) לענין פורים.

ח) מג"א (רס"י תרצ"ג) וכ"כ ש"א, וכן המנהג, דלא כהלבושו.

ט) מג"א (שם) וכן דעת עוד אחרונים וכן המנהג אצלינו וכמ"ש בלקוטי מהרי"ח [אכן בא"ר (סק"ה) כ׳ לומר עוה"פ קדיש תתקבל אחר ויהי נועם, ויש שנוהגין כן].

י) רמ"א (סי׳ תרצ"ג סעיף א׳).

יא) כה"ח (סי׳ תרצ"ג סק"ט) בשם הבנדי ישע, וכ"כ בדע"ת (סי׳ תרצ"ג סעיף א׳) דהנוהגין להבדיל קודם נ"ח ה"ה במקרא מגילה יעשו כן עיי"ש.

יב) רמ"א (סי׳ תרצ"ג סעיף א׳).

יג) כן המנהג וכן נראה ממה שכתב הרמ"א לומר ויתן לך.

יד) שע"ת (סי׳ תרצ"ג) מחצה"ש (סי׳ ש"ח סק"י - וס"ס תרפ"ח) שו"ת חת"ס (סי׳ קצ"ה) וכ"כ עוד הרבה אחרונים, וכולם דלא כפר"ח (סי׳ תרפ"ח) דס"ל דאסור לטלטל, ויש שכתבו דגם הפר"ח לא אסר רק כשחל פורים בט"ו דאסור להמוקפין חומה, עיי"ש בשע"ת.

טו) אורחות חיים (סי׳ תרצ"ג סק"מ) בשם עיקרי הד"ו (סי׳ ל"ו).

טז) נלמד ממה שכתבנו לקמן בסעיף י"ג.

יז) עי׳ בשע"ת (סי׳ תרצ"ג) דמתיר להביאה לביהמ"ד בצנעה ע"י שיעיין בה קצת בשבת דרך לימוד דאז לא מיחזי כהכנה כ"כ, וכ"כ המחצה"ש בסי׳ ש"ח (סק"י) אכן בס"ס תרפ"ח כ׳ המחה"ש עצמו על היתר זה דרפיא בידו, וכן בערוה"ש (סי׳ תרצ"ג סעיף ג׳) אחר שהביא היתר זה סיים וס"מ נזהרים גם בזה עיי"ש.

יח) פשוט כיון דהם רואיים להילדים כמו שאר שפילצייע"ן, והחשש שכתבנו בהערה שאח"ז ליכא כאן מכיון דהם בגדים גמורים, ומותר לצאת בהם לדה"ר.

יט) **בעיר שיש בה עירוב** שהדין שמותר ללבוש מאס"ק בין בבית ובין בחצר (עי׳ בקצות השלחן סי׳ קט"ו סי׳ ק ט"ו ס"ק מ"ד) פשוט דמותר לטלטלו ככל כלי שמלאכתו להיתר.

במקום שאין עירוב מבואר בשו"ע (סי׳ ש"א סעיף כ׳) דאסור לצאת עמו לחוץ, מכיון דלא הוי מלבוש ולא תכשיט, וכל דבר שאסור לצאת עמו יש מחלוקת הפסוקים אי מותר ללובשם בבית (עי׳ סי׳ ש"ג סעיף י"א), ולדינא נקטינן דיש להחמיר אבל בעת הצורך יכולין להקל, מ"מ לענין טלטול יכולין להקל דאינם מוקצה, אף שהמג"א (סי׳ ש"ח ס"ק י"א) כ׳ דלדעת המחמירים שלא ללובשם בבית, דינם ככלי שמלאכתו לאיסור (וכ"כ התניא שם סעיף י"ט ובבה"ל סי׳ ש"ח סעיף י"ד ד"ה מנעל חדש), מ"מ כיון דאנן נקטינן דבמקום צורך יכולין להקל ללובשם בבית, ע"כ לא הוי מוקצה וכ"כ התהלה לדוד (סי׳ ש"ח סק"ו).

כ) ספר חסידים (סי׳ רס"ו הו"ד במג"א (סי׳ ר"צ).

כל הזכויות שמורות © על פי דין תוה"ק אנו אוסרים להעתיק בכל אופן שהוא מאמרים שלמים או חלקם שנדפסו בגליונינו בלי רשות כתב מהמערכת
הרוצה לנדב גליון, לפרסם מודעות, להאיר ולהעיר, יתקשר עם המערכת ע"י הטעל.: 4421 - 418 (845) או ע"י פעקס 1842 - 339 (206)